

/163/

Úterý

Sabino, řekl, jsi stejně podivná jako to tvé sakramentsky vyčtené jméno. Mazlíš se s dálkami, připoutána na jedno místo, hukot vysněných expresů je ti nadevšecko a zvláště ta scéna, kdy stojíš ve vagoně za sklem a v protijedoucím vlaku stojí za sklem on, On, ON a vlaky se pomalu, ale nezadržitelně míjejí, osudy se míjejí, životy se míjejí, vše, co mohlo být, není a nebude a obratem zas může být a možná, že bude a — to jsi ty, to jsi celá ty, řekl, nebo jsem si jen myslela, že řekl, a měl možná pravdu, nebo já jsem měla pravdu, ale zapřísáhla jsem se, že nikomu nepovím nic, Nic, NIC. Co má kdo vědět, co se odehrává v ženské jako já? Dna dušinek, koho to zajímá? Dva kohouti na tom dně. Na tom smetišti. A takovým hanobením sebe sama končily tyhle monology, čert aby je spláchl, končily, nekončily, neboť v téže chvíli

PRVNÍ *Odjíždím, Sabino. Nadlouho.*
JÁ *Tak najednou? Nechápu. Co mi zbude?*
PRVNÍ *Ten druhý. A mně trochu rmutu. Iluze hezčí skutečnosti. A pokud jde o ten rmut: popel, v kterém je příjemno posedět, prohrabat se.*
JÁ *To spíš já se budu v takovém čemsi popelit.*
PRVNÍ *Ostrost kontur se obrousí. Vše dostane opar.*
JÁ *Růžová mlha. Děkuju pěkně.*
PRVNÍ *To ženy nerady? Myslel jsem —*
JÁ *Ve škatulkách.*
PRVNÍ *Jak muži myslívají. Vždy a notoricky. V hlavách žen.*
JÁ *Tedy známá hra na hlavy žen. HNHŽ. Vlasatky, pod jejichž natupírovanými sva-tozářemi se skrývají slepičí mozečky.*
PRVNÍ *Slovník poněkud drůbežárenský.*
JÁ *Zamluvil jsi odjezd. Kdy tedy?*
PRVNÍ *Kdy? Dnes ne. Zítرا.*
JÁ *Večer?*
PRVNÍ *Večer. Vyklidím tomu druhému místo.*
JÁ *Nepřivolávala bych ho. Co když vůbec není?*
PRVNÍ *Tak bude.*

Vidí balvany, kameny, úlomky, tříšť; pole balvanů, praskliny, hlazeniny, předobrazy těl. Vidí svět, který mu odletěl. Pole po suchu s hvězdicemi kanálů. Vidí toho druhého, o němž skoro nic neví, jen se domýšlí. Vidí válku. Jak náhle stanul u Sabinu ve světnici, jak se polekala, ale hned duchapřítomně zhasla. Jak mlčeli v té chvíli. Slyší ještě, jak kolem dupou boty. Dupaly, ale přešly. Nebylo jí tehdy víc než sedmnáct. Neviděl ji pak snad deset let. Vidí film roků, potrahanosti bez přechodů, rozmazanosti a přechody bez konce. Slyší šum a hesla, tolik hesel, slávu, tolik slávy, vztyčování, vysoko, ještě výš, směle, bděle a tak. Až po ten stan tehdá na manévrech a jak byl celé dny zalehlý v trávě, pomocník kulometčíka, celé hodiny sleduje pavoučka v rose, z trávy na travu, čas neutíká. Vidí svět trav a slyší ten bzukot a už v něm rozeznává: komára, mouchu, včelu, žluvu, už vidí let žluvy, hou-pavost, už začíná pršet, cítí mokro v botech, úprk dnů. Vidí Sabinu.

Šla jsem v polední přestávce za ním, za Prvním. Ale cestou, v ulici s podélnými průčelími a s nápadně širokými okny, zkrátka v Horizontální ulici jsem se rozhodla, že zajdu za Druhým. Rozhodla? Vlastně žádné rozhodování nebylo. Stalo se prostě. Náhle — a i pro mne překvapivě. Poznala jsem za ta léta, že Druhý hraje hru jménem Věčný Spěch. HVS. Díval se na hodinky, nevidá rafičky, přerušoval znenadání rozhovor a vrhal se k telefonu, vytáčeje notoricky obsazená čísla, nespokojeně odmršťoval sluchátko, hrabal se v papírech na stole, pak je rázem smetl na jedinou kupu a shrábl do šuplíku. Nepochopila jsem však nikdy beze zbytku, oč tam vlastně jde. Velký úřad pracoval jistě oslnivě, účel mi unikal. Nikdy jsem tam nebyla, z drobných náznaků si všechno složila, ten stůl, ten telefon, ty zvyklosti. Naznačoval mi, že se nehodí, abych tam za ním chodila. Ale dnes jsem tam v úterním odhodlání šla a byla jsem tam. V předpokojí posedávaly a postávaly „strany“. Mrkla jsem na podúředníka za důležitým stolkem, důvěrně jsem se naklonila a zašeptala mu několikrát do tváře: Soukromé, osobní, soukromé... Zatvářil se vědoucně a s gestem, jež „stranám“ zavíralo ústa a mně otvíralo vše, mě vpustil. Druhý seděl za stolem, na němž ležel jediný papír a jediná tužka. Po boku měl skříňku s mnoha telefony a tajuplnými klapkami. U kulatého stolu uprostřed místnosti stál nahrbený dlouhán. Druhý rychle vstal a dirigoval dlouhána ke dveřím.

Padala neutrální slova — nevnímala jsem je. Aniž dal najevo překvapení, natož nevoli či radost, vybídl mě Druhý gestem, abych si sedla. Nesedla jsem si, nýbrž postoupila jsem k jeho stolu, obešla jsem jej a položila dlaň na hřbet jeho ruky. Podivná hnutí. Nevěděla jsem, co říknu, ale už jsem říkala: Rozhodla jsem se, nebudeme to déle... Zarazil mě gestem neobvykle prudkým, neprofesionálně náhle. Ukázal kolem sebe (nic nápadného jsem neviděla), dal prst na ústa, neřekl však pst, pohlédl pod desku obou stolů, klekl si a nadzvedl koberec, posléze pokrčil rameny. Nevíme — řekl nakonec

a rychle přešel do nezávazného tónu, prokládal slova otázkami, na něž jsem odpovídala ne nebo ano, ale zdá se, že nepřipadně, poněvadž téměř vždy pozvedl neznatelně levé obočí a pak už rychle odpovídal sám. Během řeči vzal tužku a napsal na papír: Odjezd zítra — ale dnes 17.30 na rohu Příční, ano? Podal mi tužku. NE, napsala jsem ihned. Vznikla mezera, přikreslila jsem tedy před N ozdobné A a z E jsem zrychleným kroužením udělala zamhlené O. Poté Druhý škrtl sirkou a umně spálil celý papír. V plameni si ještě připálil cigaretu, položil ji však do popelníku. Mezitím opět neutrálně mluvil. Postřehla jsem něco o těžkostech, lhůtách, kontraktacích. Mluvil velmi rychle, jako by chtěl předešlou mezeru co nejrychleji překlenout. Ano, ano, ano, říkala jsem v pauzičkách, když nabíral dech, tentokrát už asi zcela případně, neboť Druhý nemohl zcela zahladit spokojený úsměv. Blížili jsme se nepostřehnutelným procesem (pro mne nepostřehnutelným) ke dveřím, náhle jsem pochopila, že se loučíme. Polední přestávku jsem stejně už překročila, atsi, něco si vymyslím, nějak to unikne. A odjezd? řekla jsem mu ještě, když už měl kliku v ruce. Pokrčil rameny. Proti své vůli, docela automaticky jsem ho letmo políbila na tvář nebo na ucho. Otevřel dveře. Kdyby byly nějaké komplikace, tak se samozřejmě postaráme, zahlaholil zjevně pro předpokoj. Prosim! zvolal ještě a několik „stran“ se současně zvedlo. Obrátila jsem se a nasadila nejvlídnější úsměv tváří v tvář podúředníkovi, dokonce jsem maličko nadzvedla ruku (či jenom prst?) a přátelsky kývla. Obličej mu celý zplacatěl přívětivostí, byl to můj nejzdařilejší počín za téhle fatální návštěvy a s tímto pocitem jsem scházela po schodech. Možná i trochu příliš hupkavě, soudíc alespoň podle tváří, které se zezdola sunuly proti mně. V téže chvíli

Druhý stojí u okna a vidí zablýsknutí oceli, chapadlo, jak se obratně otáčí, natáčí, přistrkuje, někde dole asi uchopilo to, co má uchopit, trhlo sebou a to je trhnutí, které probouzí, takže tvář před ním opět vystupuje z šedi, vidí tu tvář jako ocelorytinu, jež otvírá ústa. Nic neslyší, ze zvyku sem tam pokyvuje, úsměv uznalosti a pochopení neopouští jeho tvář a opět už vidí, vidí i břímě, bednu jako dům, pokyvuje, chapadlo se plavně otáčí, žádné trhnutí, ale ocelorytina tváře nehýbá ústy, jen civí. Druhý pokývne, ale ocelorytina civí ještě zřetelněji, pokývnutí tedy nebylo na místě, stala se tedy chyba, odhaduje Druhý, chyba se musí vygumovat, nasadit úsměv, nadsadit úsměv a přechod je hotový, po mostě úsměvu se snadno přeje na břeh neutrality, vytvoří se předmostí a odtud je už jen skok na bezpečnost vozovky, jež vede, kam vésti má. Nevidí už chapadlo, slyší svá slova a je jimi rychle ukonejšován, stále víc, stále rychleji, neboť i ocelorytina opět taje bezmála v lept, uspokojenost pokryla tvář, slova plynou a rány se hojí. V téže chvíli

První v kavárně, vidí sám sebe. On, v obchodě, ve skladu tak jistý, je zde vždy znovu zastrašován a odstrašován přezíravostí číšníků, kteří jediným pohledem odhadli jeho nejistotu a znají už jen pohrdání a výsměch. Čekání ho skličuje. Přestává cítit, náhle jen slyší: onen zvuk, jako když letí tisíce ptáků, onen šelest, ony rozmachy, ono plachtění, ony víry. Odněkud do toho zaznívají hlasy o činži, drahotě, čekání na přídavek, na výhody a výhodičky, šplouchání řečí a řečiček o tom, co ona řekla a on řekl a ona nato, ale on nedal a musil, chřestění nevrlostek, přerušované jen sem a tam mechanikou cvaknutí, cinknutím pokladny a cinkotem mincí a šustěním bankovek, zatímco onen hlavní zvuk, šum ptáků, trvá, aniž se vybavuje jejich podoba. Spíš jen jakási hmota naléhá do týla a do spánků, sklíčenost se prohlubuje, kdyby aspoň našla dno, je však beze dna, tím hůř, je bezedná, ale v téže chvíli

PRVNÍ *Sabino, s pravdou ven. Mám na ty věci cit. A taky něco vydržím.*
 JÁ *Copak vím, co je pravda? Jednou jsem už u toho, ale hned vidím, že si to jen namlouvám. A hned se to smrští a je kdesi daleko.*

PRVNÍ *Nešličkuj, neuhýbej. Kus jistoty pod nohama snad najdeš.*
 JÁ *Ani to ne. Aspoň ne hned. Dopřej mi čas.*

PRVNÍ *Dopřávám ti ho po léta.*
 JÁ *Dopřáváme si ho po léta.*

PRVNÍ *Budiž. Ale — nechci už být jedním z vrcholů trojúhelníka. S vymezeným úhlem.*
 JÁ *Radši koncovým bodem přímky? Úsečky?*

PRVNÍ *Zas už plaveš bůhví kde. V těch hříčkách...*
 JÁ *Které tě vždycky bavily.*

PRVNÍ *Baví dodnes. Ale přesto, přesto. Je prostě načase, jednou se musí udělat tečka. Bod.*
 JÁ *Zas ta geometrie? Mám raději tři tečky.*

PRVNÍ *Do ztracena! Mlhy, mátohy!*
 JÁ *Teď dokonce křičíš. To už jsem dlouho nezažila.*

PRVNÍ *Proto odjíždím. A nadlouho. Chci si vzít s sebou kus jistoty. Nedá se snít jen tak na vodě. Jednou se vrátím...*

JÁ *Třeba...*

PRVNÍ *Jistě. Jednou se vrátím a pak bych poznal, že všechno už je pryč, že jsem celou dobu lpěl na iluzi, a padl bych do úplného...*

JÁ *Bezedna. A to nechci riskovat, protože už jsem usedlý, a taky moje mužská ješitnost...*

PRVNÍ *Špatně. Teď jsi to zahrála špatně. Úplně falešně. Tam jsem nemířil.*
 JÁ *Ale byls tam, byl. Až po uši.*

PRVNÍ *Popírám.*
 JÁ *Nos mezi očima.*

PRVNÍ *Vzdávám se. Pro dnešek. Zítřka tě ještě uvidím?*
 JÁ *Jestli neodjedeš na zapřenou.*

PRVNÍ *Kdybch věděl, třeba bych to všechno zrušil a vůbec neodjel. Ještě by to šlo. I zítřka by to ještě šlo. Něco bych našel. A vlastně bych ani nelhal, kdybch řekl: Naléhavé osobní věci.*

JÁ *Ultimátum? Do zítřka?*

PRVNÍ *Žádné vojenské příměry. Spíš: „Nic není ztraceno...“*

JÁ *Naše nejstarší hra! Skoro už jsem zapomněla. Náš ranní text!*

PRVNÍ *„Nic není ztraceno...“*

JÁ *„Vysoko nad ruinami času zbývá...“*

PRVNÍ *Nedořeknu to. Zakřikl bych.*

V téže chvíli slyší syčení páry valící se zpod kol lokomotivy. Nevidí pletence vlasů, ženy mračen, hřívy. Slyší jakoby samovary a ještě cosi, co ucho sotva zachytí: pískot myši ve skladech, kde regály zastíňují okénka. Slyší za okny svištění vlaků, za zdí vzdechy, chropot, vodovod v nejvyšším patře, splachování dole, plechy, asi už se dnilo, tehdy, asi se dnilo a ona jako by nedýchala. Nikdo vedle něho nedýchá, sluch narůstá do obrovitosti bez mezí, ampliony na všech sloupech, do nekonečna, do ticha, do jámy tmy. V téže chvíli

Sabina vidí, jak nástupiště se začernalo vázankami a kostýmy, páskami na rukávech. Červené jsou jen ojedinělé oči. Vidí číslice, vštěpuje si doby odjezdů, ty červené. Slyší řeči o pozůstalosti, o nemovitostech, o sadu a zahradě, o domě, o tom, co zbylo ve skříní, o obrazech a opět o šatstvu a prádle. Cítí, jak ji píchlo v hrdle. Vidí děti, jak se nutí do vážnosti, jak zastírají smích a zívání — vědí, že se na ně lidé dívají, vědí, že se to nesluší. Cítí

znovu ten rozhovor v kavárně, První byl jak na jehlách, to jsem poznala hned. Ale přes všechnu nervozitu vůči okolí mluvil stále přesněji. Jako by ho bzučivý chaos, to dění beze smyslu, dráždil k úplnému opaku. Umlkal a znejistěl jen při příchodu číšníka. Já už jsem dávno věděla, jak na číšníky.

Stačil náznak důvěrnosti, slůvko navíc, malé naklonění, netušený přízvuk, milimetrové přivření očí, pohled o vteřinu delší. A vše šlo jak natažené. Jen čišnice mi vadily. Jejich odměřenost vůči ženám, jejich zlomyslná nevyočitatelnost, jejich nepolapitelnost a hraná nepozornost. A když jsem náhodou narazila na opačný typ, zlobila mě žoviální „kolegialita“ ještě víc. Sotva se První nadlouho odmlčel, sotva se mu začaly docela nepatrně zamžít oči — asi ten první, nejprvnější příznak stárnutí — věděla jsem už, co začne. Hra na vzpomínku. HNV:

- PRVNÍ *Kdypak to bylo, jak jsem tě tehdy zas po tak dlouhé době uviděl a skoro nepoznal?*
- JÁ *[musím doložit] Asi tak v dvaapadesátém.*
- PRVNÍ *Utekl jsem z mračen kouře na té schůzi.*
- JÁ *[musím doložit] Do vychladlého, páchnoucího předsálí. [A mohu nyní o tom pachu chvilku improvizovat, to má rád a nepřerušuje mě, protože k tomu nemá co říci. Potom]*
- PRVNÍ *Hleděli jsme na sebe.*
- OBA *A v téže chvíli, přesně v téže chvíli jsme se oba navzájem poznali. [Pak skýtá rozhovor několik volných možností, ba i perspektivu vybočení, možno se dopátrávat podrobností o prvé půlhodině tehdejšího dialogu. Jisté je jen, že vedle hřměl řečník, a že to tudíž bylo vhodné prostředí k řeči o jiných věcech. Asi byly ty řeči dlouho rozpačité. Nebo čím to je, že nám neuvízly v paměti. Tato pasáž hry se dá libovolně obměňovat a hlavně natahovat. A nakonec stejně musí říci]*
- PRVNÍ *Nadiktovalas mi firmu, dalas mi číslo telefonu.*
- JÁ *Nadiktovals mi firmu a dals mi číslo.*
- PRVNÍ *Nezavolalas.*
- JÁ *Poslali mě pryč.*
- PRVNÍ *Mrzelo mě to, pak už jsem skoro zapomněl a najednou jsi sama zavolala, kdypak to bylo, za rok, za dva?*
- JÁ *Spíš za dva.*
- PRVNÍ *Co tě to napadlo? [A tady se hodilo hru skončit, ponechat vyznění. Otázka může figurovat už jen jako ozvěna, na niž se neodpovídá. A po skončení hry následuje vyčerpání]*

Po boji? Je to vůbec boj? A je-li to boj, tedy o kterého z obou? O Prvního, bezpečnost samu? O Druhého, letmého kouzelníka? O kteréhokoli? Nebo o oba? O zachování navykého stavu? Ten i onen býval často pryč, skoro nikdy se nevyskytovali ve městě oba zároveň. Ale vždycky tu byl aspoň jeden z nich a ten nepřítomný vlastně tím pevněji. První vybuchl někdy výčitkou, viděl Druhého v každém, kdo se po mně náhodou ohlédl. A když to byl někdo z podniku a pozdravil, tak se neudržel, aby nezavrčel: To byl on? Ale to byla jen hra. Druhý hrál jinak. O Prvním vůbec nikdy nemluvil. Nikdy nic přímého, ale jistě poznal ledacos z odstínu mého hlasu a odrazilo se to v jeho hlase. A já, já mezi nimi, bez žárlení (tedy bez lásky, říkával První) a vnímala jsem běžný tabákový pach z úst Prvního a nasládlější z úst Druhého. Představovala jsem si jejich setkání, ať rozhodnou sami, ať se utkají, budu se prostě dívat, je to mužská věc, namlouvala jsem si, jsem jen nástroj. Ale byly to plané hříčky. První by to byl odmítl, bál se výtržností, scén, a Druhý hrál neotřesitelně, že nic neví, a já tu hru, ty hry přijala. Hru na hry. HNH! Tak ať si to teď rozmotám. Rozmotat se přece něco musí, věčně to takhle běžet nemůže, ty stálé kombinace, to nepřetržitě vzrušování. Ale vlastně: vzrušuje to ještě? S odpovědí jsem uvízla na dně. Neboť v téže chvíli

vidí nástupiště u mezinárodního rychlíku, cítí vůni oplatků, pach piva, slyší pláč, peron se topí v slzách. Slyší nárek mužů, nárek starců. Vidí, jak si dlouho leží v náručí. Slyší: Takoví lidi, já už pláču, jak jsem ráno vstal. Slyší: Jestli se někdy vrátím, neví. Už mi bude osmdesát. Vidí, jak podsvětí vylilo své řeky, jak nástupiště plove v onom světě, cítí pach hořčice, slyší, jak metafyzika se provalila. Slyší: Takoví lidé jako v Čechách nikde nejsou. Slyší: Co jsem pochválil, to už mi balili a cpali do ruky, ale jakpak bych to mohl pobrat. Slyší: Už se těším domů, mám dům na Long Island, mám auto i jachtu jsem měl, ale tu jsem prodal. Slyší: Jen kdyby na Slovensku tolik nenutili pít, smrt z toho člověk může mít a musí a musí, aby se neurazili. Slyší: Já už jsem za ty dva měsíce zapomněl americký. Slyší dva vojáky, jak se dohadují, dávají-li jim či nedávají do kávy brom. Ale hlavně slyší nárek, vidí objetí a slzy, slyší pláč starců. Vidím holuby, jak šapkají mezi nohama loučících se a zoubou drobtů dortů, koláčů a buchet.

Oba mluvili o odjezdu zítra, ale u obou to znělo podezřele. Čpavá nejistota se lepila na to „zítra“, pochybnosti narůstaly každou minutu. Ale proč by neřikali pravdu? A proč se musím hnát na páchnoucí nádraží? Jen abych prohlížela tváře, abych byla přítomna ceremonálu davového loučení, jen abych se sama mátlá? Nevím. V jisté chvíli se věci kolem nás pohybují jako kulisy na gumových kolech, a my stojíme. Ale jindy se řítíme neznámo kam, musíme se prostě řítit, abychom našli samozřej-

most nebo nenalezli nic. Nenalezla jsem nic, Nic, NIC. Ale spokojenosti ani klidu nepřibylo. Hnalo mě to k telefonní budce. Věděla jsem dobře, že je to splašené počínání, vždyť jsem s oběma mluvila, dnes, v úterý, a přece jsem si namlouvala, že mi řeknou něco nového, že mi řeknou na tu vzdálenost, po tom drátu víc než z očí do očí. První? Neví. Snad už ne. Nebo ještě ano? Kdožví. Nemůžeme ani. Těžko říci. Druhý?

JÁ *To jsem já.*

DRUHÝ *Dobry den.*

JÁ *Chtěla jsem...*

DRUHÝ *Ano, to je dobře, že — — — voláte. Ta věc už je zařízena, téměř zařízena, prostě na nejlepší cestě. Firma se to doví oficiálním přípisem. Ještě několik dní strpení. Ještě chybí několik drobných podkladů. Úplné podružnosti. Jsem rád...*

JÁ *Jak je to s odjezdem?*

DRUHÝ *Jsem rád, že — — — jste projevila zájem. Člověk rád vidí, že nepracuje jaksi — do prázdna. Odjezd, lépe řečeno odeslání? Jak jsem řekl, špetička trpělivosti, jen co ty podklady. Zavoláme sami, kdyby se to jakkoliv neočekávaně zdrželo. Děkuji a na shledanou.*

JÁ *Na shledanou.*

Cítí v sluchátku světy, které nezná. Tajuplnost za plechem skříní: převody, páky a páčky, dráty, relé, číselníky, mnoho čísel, mnoho písmen, klapot a rachot, pásky se točí, stíhají, lepí, dostávají číslo, znovu se odposlouchávají, kartotéky se plní a rostou zmatky. Vidí muže se sluchátky — nebo ženy —, slyší bzukot přístrojů, cítí závan oleje, vůni strojů i vůni vápna, které se drolí ze zdi. Vidí Druhého, jenž v téže chvíli

vidí Sabinu ve vzdálené telefonní budce, někde na okraji parku, kolem se honí děti, slyší jejich výskot, kolem nich poskakuje jezevčík, vypadá komicky, děti ho hravě předbíhají, jezevčík je celý popletený a mizí mezi rododendrony. Druhý opět vidí Sabinu, konstatuje, jako už tolikrát, něhu v jejích rysech, ale zároveň i ztvrdnutí této něhy. Definuje si to takto a je si vědom, že definice nesedí, že je to jen náhražka. Tvář se mu prolíná, chce proniknout k jejímu prastavu, ale nedaří se mu to. Namísto prvé podoby její tváře vidí vždy jen sépiovou skvrnu, na okrajích splývající do ztracena, uprostřed místy hodně tmavou, téměř černou. Ve chvíli, kdy se konečně začíná prokreslovat několik rysů, za-

drnčí na stolku telefon. Druhý nezvedá. Když drnčí už přespříliš, rychle zvedne a opět položí. Drnčení přestalo, tvář se definitivně ztratila, zbývá — násilím přivolána — jen ta dnešní, ale v téže chvíli

i První vidí Druhého, představuje si ho jako magnáta v kanceláři, odkud vidí do přilehlých dvanácti místností, do velkých sálů, kde ve vyřizovaných řadách sedí šiky písařek, kde šiky účetních nepřetržitě drnčí počítačkami. (Viděl to jednou v italském filmu.) První vidí, jak Druhý tiskne knoflíky, slyší bzučení, ojedinele a zvláště naléhavě i pískot. Vidí klid Druhého, jenž bez nedůtklivosti vnímá několikerá bzučení, rozeznáváje přesně jejich hodnotní pořadí, jejich stupeň naléhavosti. V téže chvíli

Druhý nemyslí na Prvního, nýbrž na Sabinu.

Automaticky jsem hovořila s lidmi pod i nad, i s rovnými. Nikdo mi nemohl nic vytknout. A hovoříc automaticky s lidmi neurčitých tváří, vymýšlela jsem si na příští dny všelijaké neodkladné pochůzky. Když se kolem mihl jeden z představených, mimochodem jsem podotkla něco o mimořádné kumulaci práce v tyto dny, nemohlo se to minout účinkem, tři u mne stáli skoro už ve špalíru a čtvrtý se hnalo ode dveří, představený se uznale zasmál, pochvalně, jak se odměňují obzvláště zdatné síly. Štěstí mi přálo ještě víc, neboť jsem si rychle v rozmluvě vyřídila to, co mohu vydávat za zítřejší práci, za zítřejší pochůzku. Ale proč to vlastně dělám? Ta otázka se jen mihla, nepřipustila jsem si ji, spokojenost s vlastním dūmyslem byla silnější. Hra na lstivost, HNL, mi tedy vycházela. Ale nespokojenost jiného druhu trvala. Řekla jsem si, že je nejvyšší čas, zkusit to s hrou na dobrodružství, HND. Požádala jsem jen tak letmo svého kolegu, jemuž velmi záleželo na tom, že je služebně starší nežli já a jenž to vždy dával najevo, aby mi uvařil kávu. Neřekla jsem ani: prosím. Ochotně odběhl a za chvíli stála káva přede mnou. Nedalo by se mluvit o neplacené dovolené? prohodila jsem, když šel kolem opět představený. Čekala jsem, že se rozzlobí, neplacená dovolená, to bylo pro něho jak rudý šátek pro býka, čekala jsem nikoli na křik, ale na neklamnou grimasu hněvu a byla jsem připravena, že to převedu na žert nevalné úrovně — podle pravidel hry. Ale zazubil se: Cestovat? Ano, rychle jsem zaimprovizovala, do Itálie. Proč ne, podumáme, řekl a odběhl. Ani takováto provokace tedy nevyšla. Hra ovšem vycházela: špatné znamení. To už totiž nebylo dobrodružství. Jeho smysl byl v boji, v přemáhání odporu, nikoli v získávání souhlasu. Bylo by sice lákavé rozvíjet vše dál a stvořit vymyšlený svět, blesklo mi na zasutém dně vědomí. Ale zamítla jsem tuto nevyzkoušenou dosud hru. Mezitím se blížilo 17.30, ale moc jsem nespěchala. Pocit, že na mne někdo čeká, určitě čeká, mě blažil víc než co jiného. V téže chvíli však

První slyší vodu, mnoho vody, její proudění, tryskání, var, kypění, stříkání, bubláni i tok. Voda jako živel. Žádné nadnášení; strhávání. Nevidí katastrofu, ale slyší řízení, údery dřeva o dřevo, dřeva o kov, kovu o kov, kovu o kámen, kamene o cihly, i dřevo se diferencuje, slyší trámy, snad z krovů, slyší kmeny stromů i tříštění větví a svist listů. Konečně začíná i vidět: a vidí bílou koženku a cítí houpaní a nadskakování, vidí dávno nestříhaný zátylek a nad ním pleš, ale opět nevidí nic, opět jen slyší: klouzání vody, útěchu vody. A hlas, jenž nezakrývá, že je mu předložena banálnost: Nic to není, běžný případ, trochu přetažený, musíte si dát pozor, aby snad napříště. Vidí tvář s výrazem kdesi jinde, slyší ještě Na uklidnění, cítí píchnutí a dovětek: Až si odpočnete, jedte rovnou domů, nic to není, tedy máte cedulku, jděte ke svému lékaři, dá vám pár dní volna, jestli máte zájem. Představuje si, že vidí Sabinu, zatímco

Sabina cítí chloroform smíšený s benzinem, samí doktoři, samí šoféři, cítí spěch kolem sebe, brání se, aby jí nebyla pohlcena, ale marně, dav se míhá, vzdáleně jej rytmuji klaksony, lesk výkladních skříní pohlcuje veletucty tváří, bleskurychle je vymazává. Cítí i závan přírody, nevidí ji, cítí jen — snad někde nad ní ve vyšším patře někdo právě zalévá pelargonie, snad nějaký kolemjdoucí nese v kabele sazeničky nebo žmoulá na dně kapsy dvě jifiňy či hrst pažitky. V těžce chvíli

mě neklid, náhle propuknuvší, nutí ke hře na čísla, HNČ. Sečítám rychle čísla nejbližší stojících aut. Bude-li výsledek dělitelný desíti, výborné. Bude-li dělitelný pěti, taky by to ušlo. Jinak však: špatné, smůla, neštěstí. Osmadvacet! Špatné. Sice sudá, a ne lichá, ale to je slabá útěcha. Druhá várka. Třicetčtyři. Jakbysmet. Do třetice: Devatenáct. Škrtnem to pro dnešek, asi už na mne ani nebude čekat, blázním, přeháním, stojím o něho, a nechám ho čekat, jako by mi bylo šestnáct a poprvé jsem si chtěla dodat sebevědomí. Stojím o něho? Ale je tu. 17.50. Ani slůvko o těch dvaceti minutách, nedotčená slova. Dává si na čas. Až konečně:

DRUHÝ *Bylo nutno volat?*
 JÁ *Nebylo. Chtělo se.*
 DRUHÝ *Je to zbytečné dráždění. A rizikum.*
 JÁ *Lepší než nic. Stejně odjedeš — tak co.*
 DRUHÝ *Kdoví, jestli pojedu.*
 JÁ *Rozhodnutí se mění hodinu po hodině?*
 DRUHÝ *Ne. Necítím se dobře.*

JÁ *Komu by bylo do smíchu?*
 DRUHÝ *V tom to není.*
 JÁ *Snad ne v nás?*
 DRUHÝ *Taky. Ale nejenom.*
 JÁ *Nespokojenost vůbec?*
 DRUHÝ *S tím, co dělám. S tím vším. Mlít naprázdno a tvářit se. Škola přetvářky.*
 JÁ *A kolem síť nedůvěřivců, závistivců, malých ochotných špiónků. Je to tak?*
 DRUHÝ *Ano. Hra na důležitost.*
 JÁ *HNDŮ? Velké U s kroužkem? To by mohlo být přitažlivé.*
 DRUHÝ *Není. A nejsem pro hry. Mění se v prohry.*
 JÁ *Právě jsi začal jednu z her.*
 DRUHÝ *Hříčka.*
 JÁ *A s námi je — co?*
 DRUHÝ *Kdybych věděl!*
 JÁ *Napověda by ti měl pošeptat: Vleče se to, žádný efekt.*
 DRUHÝ *Napověda není.*

Vidí tělo, které se nepřírozně vymrštilo nad vozovku. Slyší zadrhnutí brzd, výkřik, možná zaklení. Vidí těla a slyší píšťalku v tom shluku, vidí mnoho rukou, gesta rozčilení. Cítí Sabininu ruku, jak ho táhne dál. Neslyší nic, nevidí nic. Cítí ruku. A po prázdnou potom sanitku, jak kvílí. Cítí ruku, dlaň, prsty; bez prstenů. V těžce chvíli

První v tramvaji už neslyší vodu, vody, vodstva, vodopád, ale tikot dne, jenž končí, jenž se brzy rozpadne, slova starostí, slova večerů; pozdravy, loučení, dvoření, šklebivosti snad, ale i vášně. Nehraje hru. Cítí v týle náznak bolesti, ovšem, malý mozeček, doporučuje se šetření, méně rozčilování, klid, doporučuje se zatáhnout roletu, zavřít, zamknout, pověsit. To tak. Vnímá poslepu stanice, zatímco

DRUHÝ *Kdybych znenadání musel pryč, tak se nediv. Napsal bych, ceduličku spal.*
 JÁ *Spaluješ mosty?*
 DRUHÝ *Kdybych například nemohl zavolat. Ale kdybych mohl, tak tu je zase možnost, ba pravděpodobnost, že to někdo bude slyšet. Mluvil bych třeba o kontraktaci. Kontraktace je šifra pro odjezd, nezapomeň. Kontraktace.*

JÁ *Vlastně to ani není třeba. Nač hrát takovou komedii! Raději nevolej. Když nebudeš volat...*

DRUHÝ *Budu. Ale možná, že to vše je jenom planý poplach, Sabino.*

Dobře jsem věděla, že není. Jenom tolikere matení dosahovalo svého. Pochoybovala jsem o všem, co chci, vlastně jsem už chtěla jen jedno: přetrvat. Přemostit nějak to vakuum, vyloučit možnost samoty. Ale to mi jen blesklo a hned to bylo zavaleno viděním a slyšením, hmatáním a cítěním.

Zdi, jichž se dotýká prsty pravé ruky, jsou plny křemíků. Cítí bodnutí, sérii bodnutí na samu kost, ale neucukává, vdechuje starobu malty, cítí na zdi puchýře, jež záhy odprýsknou. Všechno je vně. Slyší sesypávání, sypkost, drolivost. Vše ve zdrobnělinách. Slyší slova rozpíjející se jako kapky inkoustu ve vaně, zatímco

První si bere ve vratnici klíč, nenápadně se dívá do své přihrádky, jestli tam není dopis, vzkaz, ptát se nechce, službu dnes má ten suverén a výsměch by mu koukal z očí. Jde ke zdviži a dlouho čeká. Konečně je nahoře, jde kolem telefonu na chodbě, telefon mlčí, chtěl by volat, ale ne, snad Sabina sama zavolá. Je ve svém pokoji, leží na lůžku a vidí skvrnu na stropě, přístroj na chodbě mlčí, nikdo neklepe na dveře.

Usilovně jsem se rozpomínala na některou ze svých nejstarších her, které mi kdysi pomáhaly vymycovat nepříjemné pocity, zatuchlé pachy, naježené nálady. Na žádnou jsem nepřípadala. A ráno jsem jich měla v hlavě na tucty. Někdo mě pozdravil, šla jsem už naší ulicí, Druhý se dávno odloučil, opatrný jako vždy. Nebo pozorný? Nevěděla jsem, dnes jsem to nevěděla. Telefonní budku jen tak neminu, to jsem tušila. Čím bliž jsem byla, tím citelnější znepokojení. Poslepu jsem vytočila číslo hotelu či penzionu, kde bydlil První. Obsazeno. Ale co jestli odjel? Ne, proč by odjížděl už dnes? Nevěděla jsem, mám-li jít domů, nebo mám-li se k tomu penzionu rozjet. A ráno jsem přece ještě měla nápadů dost. Ráno

JÁ *Popelít se. [Slípky v létě na dvoře]*

PRVNÍ *[jako by řekl] Na slípku nevypadáš.*

JÁ *[úlevně] Ještě ne. [A naděje žádná]*

PRVNÍ *Vyklidím místo.*

Cizí slovník, cizí slovník. Úsloví znějící jako od jiného, od třetího nebo čtvrtého nebo tuctého. Odjede, nadlouho. To jest: navždycky. (Podsvětí se vyvalilo na nástupiště.) Bude tu ale Druhý. Ale i Druhý přece napsal: Odjezd zítra. A pak to obřadně páčil, málem že popel nerozhodil do větru. Jako v háji někde. To už jsem byla doma, ani jsem nevěděla jak, byla jsem ve svém neosobním věčném podnájmu, kde nesmím hnout obrázkem, kobercem, skříní, zrcadlem. Kam nesmím nikoho vodit, leda v sobotu jednou za měsíc, když babka odjede na venkov pro nové balíky proviantu. V téže chvíli

otvírá skřín, cítí pořád ještě závan pachu, ale téměř už — tak pracně — pohlcený parfém. Aspoň trochu svého! Cítí ještě zvenčí zásmazku, papriku a ještě cosi, co to jen může být? Slyší sto domovních zvuků, šelestů, bouchání, šepotů, křičení, lamentování, naříkání, zatloukání, tření, smirkování, funění, zpívání, několikere rádio, vrstvy dialogů.

Nevydržela jsem to a šla jsem zase dolů na roh. Snad se už vrátil. Zatímco jsem vytáčela číslo, blesklo mi hlavou: Ten třetí pach byl zajíc. Visel dole na balkoně; nebo to byla jen vycpaná kůže? Putoval do láku a teď se někde servíruje k večeři. Bylo obsazeno. A zas. Co v takovém penzionu mohou mít za hovory? Konečně. Byl tam. Zavolali ho k telefonu na chodbu. Hned první slova zněla trochu nuceně, to jsem poznala.

PRVNÍ *Sabino, Sabino, nikdo druhý není po ruce?*

JÁ *Byl, ale volám tebe.*

PRVNÍ *Pozoruj, slyším, žasnu.*

JÁ *Prosím tě, dnes ne, dnes žádné hříčky!*

PRVNÍ *Tak tedy hry? Prosím. Hra na schovávanou se ruší, ale byla by tu například hra — řekněme na nemocnici, stará dětská hra na doktora, HNDR. Pacient jsi ty, vyšetřuji já...*

JÁ *Prosím tě, už dost. Odjíždíš zítra? Přijdu na nádraží. Nebo na letiště?*

PRVNÍ *Nevím. Možná že si vezmu dovolenou. Mám ještě nárok. Napadlo mi to tak. Že bych to mohl udělat natruc. Taky jednou. Aby si nemysleli, že se mnou můžou vymést každý kout. Kde tuší nějaké svinstvo, tam pošlou mě.*

JÁ *Až tě v tom jednou utopí.*

PRVNÍ *Tomu sice nevěřím, ale — děkuju za starost. Už tady na mě kývají, abych toho nechal. Mnoho zájemců...*

/176/

JÁ *Odjedeš tedy?*
PRVNÍ *Nic nevím, nemohu vědět, expresy budou, nebo nebudou, nic se tím nemění.*
JÁ *Opravdu se nic nemění?*
PRVNÍ *Sabino, Sabino*

Sabino, Sabino, řekl a dál už nic. Řečí o vysněných expresech by byly věru nemístné, když stejně poje-
de on, a já tady budu věčně přiklížená k židli, ke kusu města známého až hrůza. Končí se tedy úterý,
den, jenž dovoluje různé triky, vše je v rozběhu, co v ten den šťastně načneš, to můžeš úspěšně kout až
do pátku. Ano, v tom prázdně za tím Sabino Sabino se přece jen tetelilo ledaco slibného, co se dalo roz-
vádět a větvit, a já jsem to taky pilně rozváděla a větvila, schoulená před spaním jako embryo

slyší šum, šum listů, které vítr háže na okno, slyší ty banální mince, neptá se, neptá se, tváří v tvář to-
polům jen vsakuje. Vsakuje hlasy. Aby se shýbla, že se jde loubím, vidí vrby, břeh, vykotlanosti, cí-
tí pach ryb, pach shnilotiny, slyší jiný hlas, který rozkazuje něco neurčitelného, a přece poslouchá,
strhává ze sebe šaty a skáče do vody a hned a hned se rozvíjejí kruhy, zamotává se do sítin, mezi vět-
ve, neptá se, vsakuje. Ani závan hrůzy, ani stín, přestože hloubka jde blíž, ale ani láska. Slyší pleskot
vesel, vidí člun, kocábku, v ní Druhý. Dělá, že ji nevidí. Míjí. Chce volat, ale z hrdla nevychází ani
hláaska, chce mávat, ale paže jsou z dehtu, vidí, jak kocábka mizí, profil Druhého je křečovitě odvrá-
cen, slyší šum, vsakuje.

Sama. Opět sama.
Noc, dno noci. Den.

/177/

Středa

Dni se tedy. Pošmourný, zamhlený, potažený, zapeklitý, pomačkaný, zamčený, ponoční? Samé ZA,
samé PO. Ať jakkoli. Dni se. Bolavě, pomalu. Loudavě, bodlavě. Pálivě. Znovu jsem usnula.

JÁ *Spojení je přímé?*
KDOSI *Není. Čeká se, přeseď se. Dosti spleťte.*
JÁ *Použiju lanovky.*
KDOSI *Nejezdí.*
JÁ *Vyšplhám se, vylezu.*
KDOSI *Kameny se drolí, je to svrchovaně nebezpečné.*

Daleko od stád a halekání zvonců. Jenom se dýchá. Nic než to. Útěšné nic. Daleko od stád, tráva spa-
sená. Koneckonců mlčení, ticho, studna. Hlouposti, které si tiše říkám. Zdobné ticho, zlobné mlčení.
A nakupenosti: růžová, tělová, fialová. Barvy v mé ženské hlavě. Kde se právě převalují mastné dý-
my rána, z nichž nečouhá spásný útes. První mlel někdy takové věci pořád kolem dokola a já jsem tu
hru přebírala. Hru na slova. HNS. Řekl: Nikde spásný útes. A já dodala: Nečouhá. Řekl: Nerozpáře
břicho. Já na to: Třeba hlavu. Ale stejně to od něho bylo jen potouchlé zakrývání odjezdu. Žertíky,
které měly odvést pozornost od toho hlavního. A proč to nechce říct? Proč mluví ráno o vlaku, dopo-
ledne o letadle a večer nad vším vykreslí otazníky? A ještě je tu možnost, že se nakonec s kýmisi sve-
ze autem. Ale to spíš Druhý. Vždycky s kýmisi, už ani neuznají za vhodné něco si vymyšlet. Ať si od-
jede, ať ten První zmizí. Dost nejistot. Nelze být věčně Prvním. Zůstane Druhý. Ale kdyby je oba
nějak dala dohromady, kdyby se pokusila zaranžovat náhodné setkání...? (Jako už několikrát, vždyc-
ky marně.) Ne aby věděli, ale jen tušili...

JÁ *Mluvte přece, něco — — —*
PRVNÍ *Všecko přijde, ne tak zhurta.*
DRUHÝ *Proč?*
JÁ *Třeba se přete. Jen pro tu při.*
PRVNÍ *Musilo by být něco sporného.*
JÁ *Tak si to třeba vymyslete.*
DRUHÝ *O pomysly?*

JÁ *Tak vás budu vyslychat. Jakoby.*
 PRVNÍ *Prosím, musí-li to být.*
 DRUHÝ *I to může být.*
 JÁ *Tedy kolik dnů ještě, kolik týdnů?*
 PRVNÍ *Jak?*
 DRUHÝ *— — —*
 JÁ *...to se mnou vydržíte?... Smějte se aspoň!*
 PRVNÍ *Proč?*
 DRUHÝ *Kam nás to vlečeš?*
 JÁ *Odcházím, odjždím, sami se s tím zatím vypořádejte.*

Nikam jsem neodjížděla. Kam také? Oba nestáli proti sobě. Rozhovor se nekonal. Oba se nikdy nesetkají. Zas bude jen a jen na mně, abych se rozhodla; a já rozhodovat nechci. Atsi jsem vláčena! Chci vědět, kdo mě chce víc.

Vidí hru na hůl. Let, návrat. Bumerang. Slyší hlas, který uhranul. Jaképak jsou sny vrahů? Slyší jejich slang. A mezi těmi sny obrysy pevniny, vrch a důl. Slyší sykot, svištění, srkot. Cítí na jazyku sladkost. Vidí vlny a ostrov, pak už jen vlny. Cítí ve vzduchu jed. Slyší drnění cikád, zpěv horka, muší Magnificat. Vidí plameny stromů. Pálí jí víčka. Chvění, ve strži, v ní. Od malička. Tonutí. V téže chvíli

První slyší budík, cítí jeho chlad, slyší jeho drnění ještě dlouho po zmáčknutí. Cítí dosud hlodavost v týle, spal tvrdě, ale nepřírozeně, cítí dosud oteklinu po injekci. Ale neslyší dnes zvuky domu, ačkoliv jistě jsou. Neslyší hluk ulice, vše se slévá v jediný povlak. Bez rozlišení. A potom slyší sám sebe, jak říká: Je to dobré. Vidí sám sebe, jak vstává, cítí chlad vody na zátylku, mne si víčka, ačkoliv ví, že budou svědit ještě víc. A vidí sám sebe už za půl hodiny, až vejde do skladu, až projde kanceláři, vidí sám sebe s maskou „To nic nebylo“ a „Žádné strachy“ a vidí i tváře za svými zády a nyní už také slyší: Sebralo ho to a Dělá jakoby nic a To se bude opakovat a Ten tu dlouho nepobude. Vidí svou ruku při holení. Úzkostlivě soustředěn, aby se neřízl, aby se právě dnes neřízl, aby byl vyholen do hladka. Vidí svou spokojenou tvář po tom úkonu a smazává se skvrnkami na zrcadle i ty tváře za svými zády za půl hodiny ve skladě, před kanceláři, smazává i ty poznámky šeptem, jejich lítostivost, milosrdnost, nemilosrdnost, nelítostnost, lhostejnost, krutost, zlovolnost. Vidí svou ruku, jak

volí kravatu, aby zase spočinula na té nejběžnější, a nutí tu ruku změnit rozhodnutí, právě dnes, kdy jindy než dnes? Vidí na chodbě hodiny a stolek s telefonem, slyší vysavač, vidí dečku s krajkami pod tím telefonem, ale ví, že by se ještě nedovolal, vidí ve skle svou tvář, zatímco

Druhý vidí provazy proti nebi, jejich houževnatost, jejich kymáčení a v něm ta mnohovýznamnost bez konce. Neboť po záchvěvu se dá čekat trhnutí a trhnutí je jako konec soustředění a počátek odstředivosti. Vidí lešení pod okny, včera tu ještě nebylo, slyší pokřik Hėj-rup, Hėj-rup, a zase provazy proti nebi, na jejich konci prkna, stíny prken, žádné ruce je nechytají, vše jako by se dělo bez lidí, neboť i pokřik ustal. Bez lidí, bez Sabiny; bez jejich otázek.

JÁ *Letíš?*
 DRUHÝ *Ano. Ale nevím, moc to nesnáším. Snad.*
 JÁ *Žádná jistota?*
 DRUHÝ *Žádná. Včera jsem věděl ještě něco málo, dnes nevím nic. Jenom že spěchám. Vědí jen ti, kteří člověka posílají. Vlastně — možná že ani ti nevědí. Ale doufají, že to vědí ti, kteří jim nařizují, aby nás poslali. Vlastně — možná, že ani ti nevědí. A tak pořád výš. Možná že ani nejsou.*
 JÁ *Svedeš tisíc odpovědí, ale otázky v tobě umřely.*
 DRUHÝ *Ano... Jak to, že to znáš?*
 JÁ *Tedy přece jen otázka.*
 DRUHÝ *Přece. Poslední. Děle už nemohu.*

Škrtá včerejšek, škrtá úterní chmury, chce volit z možností, ale možností je příliš mnoho, ta nemoc záplavy, ať tedy možnosti si volí samy; slyší, jak se spolu přou, a jen s nepatřným napětím čeká na výsledek. Možnost jet ihned automobilem ještě zcela nepominula. Vidí auto před úřadem, vidí šoférovo gesto, napůl pozdrav, napůl otázka, vidí sebe, jak odpovídá stejně, vidí výkazy, kolonky, jména, data, vidí svůj ukazováček libovolně vpíchnutý do této spleti a ví, že z možností zvolil tu nejnepříjemnější, to jest otálení v samých cárech spěchu, a už se dívá na hodinky, už spěchá do schodů, bere dva i tři naráz a cítí po několika dnech opět vzrušení, ne jako kartáč, jenž všechno zelektrizuje, jen jako záchvěv, ale přece jen vzrušení, které předchází nepředvídanostem dne. Vidí na stolku telefon a skřínku s mnoha knoflíky a páčkami, ale nic mu to nepřipomíná, nic necítí.

Dozvuky úspěšného úterka ještě nedozněly, to jsem hned poznala, na představeném ani na kolegy-ních nebylo zbla po ranní rozmrzelosti, představený ihned začal o neplacené dovolené, o tom mém výmyslu, který mi nadiktovala náhoda, vrtkavost, hra. Že prý by to šlo, proč ne, v září například, běžné to sice není, nafoře to rádi nevidí, ale ať jen přijdu, až budu mít chvílku, s konkrétními návrhy. Nevěděla jsem, jestli to nemám hned odmítnout, ale přikývla jsem. Snad se z toho něco vyklubě. Ne, dnes to nemusí být. Hlavní je práce. Podřízené síly byly v to středeční ráno ještě laskavější a ochotnější než jindy, ale to jsou masky, ty se neberou tak doslova. Ovšem podceňovat je nemohu, zvláště když by mohly zaskočit, a dnes budou muset zaskakovat. S úsměvem trousím poznámky o mnohos-ti práce mimo dům, ačkoliv jsem si všechno vyřídila už včera a nevím, kam bych měla jít. Slyším uzna-lý hlas posluhův: Koukněme se na Sabinu...

Cítí uspokojení i znepokojení, slyší na dálku ledacos, co by slyšet neměla, co jí ani není určeno a co vyvolává vlny studu: mluví nahlas, aby to nemusela slyšet, říká si věty naučené pro ten případ. Jako: Stačí trocha zmatku a pochvala tě nemine. Ukaž zuby, všichni ti vyhoví. Tvař se ledabyle, prosadíš fantastické věci. Nežeň se pro pocty, pohnou se ti. Přesto slyší na vzdáleném konci starého účetní-ho a jeho řeči o hlavičce, snaží se nyní vidět něco jiného, aby zaplašila i slyšené, a opravdu: vidí Prvního a jeho hotýlek a jeho cestu a jeho sklady a kukaně, kde za sklem sedí vládcové magacínů, cí-tí drogistické pachy (nikdy tam nebyla), velkodrogistické, řekl by První podle pravidel jejich rozho-vorů, říká si slovo droga, a to je chuchvalec, jenž chláholivě plaší ty chvály.

U autobusu na letišti nebyl, ale co kdyby ho odvezli rovnou? Jela jsem. Autobus se kodrcal jakoby po okresních silničkách, výmol za výmolem, kočičí dlažba, dlouhé čekání u závor, kde se šibovaly směšné starobylé vláčky, pískot, pach vlaků rozvívaný pachem hnoje z polí. V čekárně na letišti by-lo ticho, ta podivná samozřejmost letu zřejmě nebyla tak samozřejmá. Země, země — lidem nebylo do řeči a tvářili se bezstarostně. Sem tam zavanul cizí parfém, nezúčastněný hlas něco hlásil, posled-ní cestující odešel od pultu a od váhy, úsměv na tváři modré slečny zhasl, ještě se ani neotočila, ale mezi dveřmi se objevila jiná a ihned se rozzářila, takže cestující byli bez úsměvu sotva vteřinu. Ven-ku zašuměl motor, přijel opozdilec. Nebyl to On. První. Nebo jsem čekala, že se objeví Druhý? Za-pochybovala jsem. Pak se malý průvod hnul po asfaltové ploše. Stála jsem na terásce a dívala se, jak letoun mizí za travnatým pahrbkem na konci letišti. Bylo úplné ticho. Už jsem skoro zapomněla na odlet, když najednou zarachotil neviditelný motor a letadlo se zvedlo z trávy a stoupalo mi nad hla-vou. Rovnou do mraku.

Cítí žal letcův, že už nemůže létat. Něco mu ruplo v lebce, říkají si slečny v modrém a krutě krčí ra-meny. Konec! Vše se opakuje. Vidí znamení, slyší různost hukotů před startem, zesílení a chvění, ze-sílení, chvění, burácení. Vidí a cítí exotky, jež míjejí, neobvyklé pohyby, neobvyklé vůně, nohy pro-svítají punčochami, pod sukněmi vidět vysoko vystřížený obrys kalhotek. U stolu náhle forte. Vidí jakousi ženu, jak chce křečovitě ovládnout situaci, slyší žerty, vidí střelbu pohledů, křeč. První tu ne-ní. Ale v téže chvíli

slyší už zase všechny náležitosti tramvaje. Cítí nevrlosti rána, hněv řidiče, jenž jako by se přenášel dozadu do vozu. Hněv z povinnosti odpoutávat se na každé stanici od svých pák, od své velkorysos-ti, a rozdávat lidem lístky, věnovat se malichernostem, hrdlit se o drobné. Vidí frontu před poklad-nou na nádraží, zlost se ani nezvedne. Zpokorní, zapadne do apatie fronty a přes záda toho, kdo stojí před ním, čte titulky tohoto rána, aniž mu který utkví. Naléhavost v týle už necítí, klidně dýchá a čte písmenka. Kousek za ním se zvedá hovor, slyší slovo příznaky a doplňuje mu pokornost čekání. Vi-dí mladíčka, jenž prodává lístky, jeho lhostejnost, jeho pohrdání lidmi před pokladnou, vidí, jak mla-díček obřadně rozbaluje balíček, rozkládá po stole chleba s kusancem uzeného, vidí, jak kouše a za-číná znovu prodávat, vidí, jak se po několika soustech dloube nehtem v zubě. Cítí lhostejnost. Až do chvíle, kdy sám stojí před ním a dohaduje se. Necítí zlost. Klade přesné otázky: Dokdy je nutno lís-tek vrátit, kdyby nejel? Stačí místenku odříct telefonem? Nedoví se nic přesného, ale nechota a ne-určitosti mu dnes nekalí náladu, mávne rukou, vrací se, chvíli stojí na stanici, pak jde pěšky.

Byla středa a středa je rytmus, vrcholení, nikdo tě v ten den nevyrazí ze sedla, když se ti v úterý po-dařilo pevně si sednout. Středa, den stálosti a jistot, zdánlivě skálopevných. Běžela jsem na autobu-sově nádraží, podlehla jsem klamu, viděla jsem ho... Šel nezvyklou ulicí, zabočoval do nezvyklých průchodů, byl schylenější než obvykle, jako by ho něco tížilo, trápí se, to je jasné, jasné, trápím ho, nic se nerozhoduje a to je jeho můra. Budeš v drogerii? říkávala jsem mu, abych ho pozlobila. Hra-ně se nasupil a opravil mě: Ve velkodrogerii. Představa nicotné hry však nepomohla, chodila jsem v průvanu pod širokou střechou a četla tabulky. Nezdálo se mi, že by ty černé přicházely v úvahu, le-da ty červené, a těch bylo málo. Postávala jsem u nich a prohlížela si trousící se pasažéry. Nikdo mi nikoho nepřipomínal. Nicnedělání v nezvyklou hodinu mě z rozlehlého autobusového nástupiště vy-pudilo, ačkoliv se mi dosud nechtělo zpátky, nechtělo se mi vydávat počet z předstírané práce. Chtě-lo se mi vést dialog s Prvním, s Druhým, s nikým jiným, s nikým bůhvíkolikátým, uklidňující dialog o věcech kolem, o velkých nesrovnalostech a drobných bolestech, nebo i naopak, žádné bičování,

žádné krupobití, dialog jako laskavost. Ale věděla jsem, že dříve či později nutně zabočí do takzvaných našich věcí. Zabočí — to je jeho samopohyb, to jsme my. My tři, kteří jsme nikdy neseděli pohromadě, kteří předstíráme hru na dva. HNDV, aby se to odlišilo od hry na dobrodružství. Naše věci se také jmenují budoucnost, ačkoliv to slovo se nikdy nevysloví, je příliš vznešené — a zároveň banální. Místo něho říkáme stále častěji odjezd. I já říkám odjezd, i já o sobě, ačkoliv vše je u mne zablokováno a je to čirá nemožnost, pustý nesmysl. Ale hraji si s ním, naznačuji; abych se jim vyrovnala. Je to dráždění a nemohu mu odolat. Jakmile jsme se však začali dotýkat těchto našich věcí, věci odjezdů, rozhovor se rozpadal do umného míjení, křečovitých úhybů, do slovní nastavovanosti, do žertíků vyslovovaných jen pro zvuk sám. Snad je to tedy ve mně, když oba — tak jiní, tak stejní? — reagují stejně, že už někdy ani nevím, který je který. Ale byla jsem nablízku té jeho velkodrogerie, proč nezkusit štěstí? První je první, i když ovšem Druhý, i když v těžce chvíli

Druhý má oči přivřené a vidí věčně týž proces nakládání. Břemena těžší a těžší, úklon jeřábu, cuknutí, pohyb, plavnost sama, vzos, poklid. Neslyší klení nakladačů, řev pohůnka, vždy nanovo hru na moc, rady, chytrosti, reptání. Neslyší nic. Vidí vzletný proces, serenádu pohybů, zatímco

Sabina vidí na tváři Prvního šed a rýhy. Stíny představených, jejich překyselených žaludků, jejich průjmů a migrén. Slyší, co slyší on: repot, že není odstraněno, co odstraněno být má, že dnes není reorganizováno to, co ještě nevzkročilo do stadia včerejší reorganizace, slyší žoviálnost představených, když chtějí ukázat takzvanou lidskou tvář, slyší to věčné: Pojedete, neměl byste jezdit, musíte jet. Vyber si sám, vyber si sám! Když jezdíš, jezdíš moc, a kdo ví, za jakým postranním účelem. Když nejezdíš, jsi odtržen, jsi papírový štírek. Když jezdíš, může se stát, že po návratu nenajdeš svůj stůl a uvidíš ve své místnosti nastěhované cizí tváře a pahrbky hřbetů. Ocel a příčinlivost. Když nejezdíš, tak tě pomlouvají, že neservíruješ představeným sdostatek aktualit. Věrohodnost především! Sabina vidí na tváři Prvního obličej představených a neví, čím je vymazat. Necítí tabák, kyselejší než by měl být, ani závan potu, čpavější trochu nad normál. Vzduch je nasáklý čímsi jiným. Dotkla se dvěma prsty jeho ruky, nevědomky ji odtáhl. Přišel skladník, naklonil se, cosi zaševelil. Pardon, řekl První a odešel k telefonu, viděla sklem dveří, jak levou rukou drží sluchátko, jak má komicky vysunutý loket a jak pravou rukou provází každé slovo důvěrně známým gestem. To vše zná. Ale přece jen pozoruje i cosi nového. Chvillemi podivně kroutí krkem, zaklání trochu hlavu, jako by mu neseděl límec, a vystrkuje bradu. Že by to byl projev nervózy z té její návštěvy tady? Ale nikdo ji přece zvlášť neokukuje a je tu příjemně. Cítí pach, spíše vůni, kterou si vždycky jen představovala. Nedá se defi-

novat, je příliš spleťtá, je to směs několika desítek vůní, z nichž žádná nepřeráží ty druhé. Pro tohle První nemá valný smysl. A Druhý? Už vůbec ne.

Vidí opět proces nakládání. Nebesa jsou jinak pustotina sama. Jen břemena, úklony jeřábu, trhnutí, prodlevy, plavnost, poklid, parabola. Je sám. Neslyší nic, vidí sice, jak nakladači otvírají ústa, někteří dokonce dokořán, vidí proces plný harmonie. Je sám, zatímco Sabina

JÁ *Špatné zprávy?*
PRVNÍ *Ani ne. Všecko se urychlilo. Musím jet už dnes. Jen se bojím, že to není obyčejná cesta, ale přeložení. U nich nikdy nevíš, co z toho nakonec vzejde, co vlastně mají na mysli. Ale mám na to cit.*

JÁ *Večerním rychlíkem? Přijdu.*
PRVNÍ *Ještě nevím najisto, možná, že mi koupili letenku, s nimi nikdy nevíš.*

JÁ *Tolik nejistot!*

PRVNÍ *Samá. Rozloučíme se tady. Neodtahuj ruku.*

JÁ *Neodtahuji. Spíš ty prve.*

PRVNÍ *Budeš ráda, ten druhý má volné pole. Osud. Mocnosti.*

JÁ *Říkáš to s úlevou. Už máš dost toho kličkování, že?*

PRVNÍ *Možná že mě jen straší, možná že za týden přijedu.*

JÁ *Pro větší kufr.*

PRVNÍ *Třeba si to rozmyslím. Vždyť vlastně vůbec nic jistého nevím. Je to všecko hra.*

JÁ *Škatule, hejbejte se.*

PRVNÍ *Rozhodí to často jen na oko, a nežli se s tím člověk smíří nebo sotva se s tím smíří, zas je všecko postaru. Ani se nelučme.*

JÁ *Nerozumím ničemu z toho, co říkáš.*

PRVNÍ *Já tomu možná rozumím ještě méně. I když jde o mne.*

JÁ *Nelučme se.*

PRVNÍ *Ne.*

Ze všeho nejvíc mě zlobily ty věčně otevřené konce. A přece jsem si o ně říkala. Ze všeho nejvíc mě rozčilovala žárlivost Prvního, nedával ji najevo výbuchy vzteku, hysterií, to ne, ale i ty miniaturní poznámky, ta nedbale prohozená slůvka stačila. Přemáhal to, ale nevydržel alespoň se otřít. Druhý na-

proti tomu mlčel, dělal, že nic neví, a mnohokrát jsem tomu i uvěřila. Vlastně jsem vůbec neměla důkaz, že něco ví, není-li ovšem důkazem trvalá snaha zamluvit chvíle vybízející ke zpovědi, zničit v zárodku sebemenší připomínku někoho jiného, něčeho jiného. Ale tušení mi říkalo, že to ví. Jen jsem vůbec neměla zdání, jestli mu to vadí nebo jestli to tiše schvaluje; nebo není-li mu to snad koneckonců příjemné. I to by bylo možné. Co o něm vím? První je sám, to je jistota. Druhý vypadá sám, naznačuje osamocení, ovšem jen tak levou rukou a vždycky jen v nejútržkovitějším náznaku. Ale proč se ty rozhovory s Prvním vlastně točí kolem těch věcí?

Třeba

JÁ *Tvůj směšný strach nesejít se s ním. Tvoje směšná touha vidět mě každý den. Nebo aspoň slyšet.*

PRVNÍ *O smíchu ani zbla... Tvé zatracené odsudky, tvoje bohorovnost v úsudcích o jiných lidech. Vše neodvolatelně. Nikdo ničím nehne. Tisíc faktů nezboří jeden výmysl.*

JÁ *Co je pro jednoho výmysl, může být pro druhého vtělená pravda.*

PRVNÍ *Ale není to tvoje pravda. Mluví z tebe cizí ústa. Mluví z tebe kletba velkoměsta.*

Vidí korzo na maloměstě svého dětství. Tanec klobouků. Náznaky pukrat. Vidí venkov. Žádné mraveniště skladů a kancelářů, ale poklidnost drogerie s jedním uředníkem. Neměnnost zákazníků. Ti starší usedají na židli vedle pultu a rozprávějí. Den plyne bez nudy i bez štvance. Netýrá úprk, nemučí loudavost. Čas má úměrné proporce. Netrýzní existence kohosi druhého, možná neskutečná, možná jen záminka k dráždění, k tomu, aby cit neodumřel. Ale přesto trýzeň. Slyší hlas té trýzně, vidí její podobu. Skalnatost i kostrbatost. Cítí, že ta trýzeň je snad blahodárná, nevidí už korzo na rynku městečka, nevidí drogerii někde na vesnici, nikdo nesedí na židli za pultem, je spokojen smyšlenkou o tom Druhém

jenž také nevidí ani neslyší, protože sedí u stolu, nad nímž se vine kouř, sedí mezi jinými nevidoucími a neslyšícími a hraje s nimi hru na důležitost, HNDŮ, ano velké U s kroužkem, ať je to jakkoliv nezvyklé, hra sama je však obvyklá, ba zcela samozřejmá. Nevidí, neslyší. Tuší jen, že kdysi to bývalo prostředí pro sen. Řeči na pódiu jsou loubím pro snění, jak pravil kuriózní básník, kterého nebrali vážně, a přece měl pravdu. Tuší. I Sabina už je za dvojí hradbou tohoto tušení. Trvá snad už jen díky tomu svému podivně vyčtenému jménu.

JÁ *Nejlíp by bylo dostat se odtud. Kde člověka nikdo nezná.*

DRUHÝ *Sama? Tu možnost bych nevolil.*

JÁ *Třeba i sama.*

DRUHÝ *To říkáš jen kvůli odporu, který čekáš.*

JÁ *Nevolil? Není nám dáno volit! Jsme určováni.*

DRUHÝ *A my, my dva?*

JÁ *Záleží to jen na mně?*

DRUHÝ *Mám ten pocit.*

JÁ *Pocity!*

DRUHÝ *Naučili nás skromnosti.*

JÁ *Každý tak nemluví. Znáám jednoho...*

DRUHÝ *Naučili nás skromnosti. Cítit meze. Nefantazírovat. A tak.*

JÁ *A tak — v tom to vězí.*

Cítí kletbu přibližnosti. Ve jménu jasnosti obrysů, hmatatelnosti cílů a věcnosti záměrů celé mléčné dráhy neurčitosti. Snad to má být, snad je to dáno. Svízel, která stmeluje? Ale První

v těžce chvíli vidí — i on v kruhu kolem stolu pod závažím kouře a na zlost všem — vidí Sabinu, vidí ji na lůžku, vidí ji v náručí. Chvění nozder. Milováním přibývá tváří krása. Vteřinu po vteřině. Ano, krása. Navzdory jim. V šeptnutí. Nenávidí toho, kdo ta šeptnutí ještě zná. Vidí mateřské znamení na boku a druhé na šíji a to jsou dva body pro fantom, dvě těžiška pro hlavu a trup. Cítí kouř, štípe ho, mohl by se omluvit, dnes by mohl, má na to cedulku a je už napůl pryč, ale kouř ho neruší, ruší ho jen představa, že Sabina třeba právě teď je někde jinde, někde v Nevímkde u Nevímkoho a ten Nevímkdo vidí mateřské znamení na jejím boku a druhé na její šíji a skládá je v těžiště hlavy a trupu a rukou a nohou. Ve skutečnost. Ale i

Sabina — v kruhu kolem stolu, nad nímž bují kouř — nevidí pohledy, i když je jediná žena mezi tolika muži, necítí doteky pohledů, jejich nestoudnost, neslyší prostomyslnost narážek; nevidí, neslyší, necítí. Hmatá jen nejistotu, neschopnost upnout se v představách k tomu či onomu. Poznala včera svět Druhého — pach cigaret, pach prachu —, poznala dnes svět Prvního — pach třiatřiceti vůní. Nic z toho neplyne. Druhý se choval tajněstářsky, opatrnicky, směšně opatrnicky, jak ho znala už dávno. První byl vtělená samozřejmost, klid, nenaznačil ani gestem, že by mu takové vniknutí do jeho svě-

ta bylo na obtíž. To věděla také už dlouho. Oba odjíždějí, odjedou. Vyhrožují odjezdem? Cítí, že ta otázka poskytuje možnost ke spočinutí a vidí rázem a s pobavením ty pohledy, slyší ty nárážky, cítí ty doteky. Budíž.

Byla jsem konečně osvobozena od trapně se protahující povinnosti sedět mezi houfem mužů, civějících uhranutě na moje ňadra a měřících si s okázale odbornou soustředěností můj zadek a mé nohy, když jsem šla otevřít okno, a proti všemu očekávání jsem cestou na další smyšlenou pochůzku, ale ve skutečnosti už definitivně bez cíle, začala konstruovat opětná setkání.

PRVNÍ *Je to nesnesitelné.*
 DRUHÝ *Jak myslíte?*
 JÁ *Tak co uděláte?*
 PRVNÍ *Je na tobě, abys tomu udělala konec. Ty se musíš rozhodnout.*
 DRUHÝ *Jak myslíte.*
 JÁ *Proč já? Cožpak vím, komu z vás na mně víc záleží?*
 PRVNÍ *Měla bys vědět.*
 DRUHÝ *Snad to není tak jednoznačné.*
 PRVNÍ *Prosim?*
 DRUHÝ *Jednoznačné, slyšel jste dobře.*
 JÁ *Uhýbáte. Odjedu, a budete-li chtít, rozjed'te se za mnou. Nebo zůstaňte tady. Obejdu se sama.*

Ne, všechno jsem přitáhla za vlasy, nikdy by to tak neprobíhalo. Vše by se odehrávalo v mlčení. A nakonec:

DRUHÝ *Tak já jdu. Pochopil jsem, že jsem druhý. A být druhý... Ne, to raději ne.*
 JÁ *Sbohem.*
 [První by mlčel]

Ale i to je nesmyslné. První by nebyl mlčel. A Druhý by byl bojoval. Pravda, nejslibnější by bylo představit si opravdový boj, neurvalé urážky, silná slova, rozkohoutěné postoje a vřiskot. Ale to by bylo nejméně pravděpodobné a tam moje konstrukce vždy uvízly. Obkružovala jsem sice nadále tento nefantastičtější uzel, ale ani úlolek dialogu se mi nevybavoval.

Vidí nebývale plasticky tváře protijdoucích dvojic. Samé dvojice, samé dvojice. Školák ještě, polochmýřenec, a děvčátko, idol oddanosti, za pět let nejprohnanější z prohnaných. Vamp a příruční, jenž úpí pod lisem nesmělosti; neví, jak ji vzít pod paži, drží ji směšně za loket a ona mu nepomáhá ani pohybem, pase se na jeho neumnosti. Stařenka vedoucí starce s bílou holí; idyla, i v té slepotě idyla. Zralý muž a zralá žena, každý se dívá jinam, oba zběhlí, zaběhaní ve stavu manželství, oba bezvadně lhostejní, bezvadní. Studentská dvojice, jedna jak druhá, jen o trošku víc či míň křiku, o trochu více či méně bujarosti. Starý s mladou; křiklavá nesrovnalost, banální komika. On sladce modeluje ústa, ona také není bez úsměvu a bez soustředění, jistě je ve hře víc než dost. Následuje průměr, šed, hněd, špína, neurčitost masek. Konečně, před nádražím, útok půvabné štětečky, jistě uspěje, má všechny předpoklady, jistě uspěje i u tohoto předobrazu serióznosti. A vida: neuspěla. Ale odmítnutí bylo spjato s galantností a vtípem, beze stopy urážky, takže oba se bez rozpaků loučí úklonami jak za čtyřky. Pán zmizel v průchodu. V těže chvíli

První vidí před sebou prázdný kufr a s rozmyslem do něho skládá věci. Ví, že všechno nepobere, odkládá nedůležité věci stranou, to tu musí uložit. Slyší večerní hotelové zvuky, ale mísí se v ně i vysavač, to jest zvuk rána, mísí se v ně i lamento podroušenosti odkudsi odnaproti; tedy monolog noci. Slyší ty zvuky, cítí, že nejsou v pořádku, ale balí dále své věci. V zrcadle skříně vidí sám sebe, pod lupou světla vypadá přepadle, pleť není nejčistší, i když se dnes při holení neříz, vlasy prořídle a příliš dlouhé ve srovnání s módou těchto let. Starší ročník, říká První nahlas a léká se. Vždycky něco říká nahlas, ale nikdy se tak neleká. Říká to, aby se ujistil, že je, že se sám sobě nezdá. Léká se — proč vlastně? Neodpovídá si a snaží se bez pomačkání zabalit oblek. Není to snadné, vidí v zrcadle své zápolení a musí se smát. Ale směje se potichu, nechce se už podruhé vylekat, včera omdlel, co kdyby se to opakovalo. Vidí ještě skvrnu po injekci, modř, zeleň, žlut, zavírá skřín, nevidí se už, vidí jen zaplňující se dno kufru, cítí jen, že si počíná stále zdoluhavěji.

Druhý vidí oblohu konečně bez lan a bez jeřábů, slyší hluboko dole hřmot města, slyší telefon, ale nezvedá jej, v zásuvce vlevo nahoře je jízdní řád, letový řád, autobusový řád. Vidí svůj ukazováček, jenž hledá, nehtem zatruhuje, kombinuje, řádky se mu nemihají, spleť cifer není spleť, ale přehled, tabulka. Zvedá telefon a přivolává posluhu, posluha je zároveň odborník. Dává mu na vybranou, aby zvolil nejvýhodnější spojení a zamluvil jízdenku, místenku, všechno. Posluha je sebejistý, vše má v malíčku, nezná nejasnosti, cifry má v hlavě, vše zařídí. Stačí, když se to dozví zítra, dnes už žádné maličkosti, dnešek je určen ještě velikým věcem. Vidí trezor, svou ruku, jež volí správný klíč, nesly-

ší nic, vidí jen listiny před sebou a pero a blok, jenž se plní, odjezd nevidí, vlaky neslyší, hukot letadel není, auta nebrzdí, Sabina není.

Do odjezdu byla ještě spousta času, nádražní restaurace mě odpuzovala, v kulturním středisku, kde lidé civěli na televizi, nebylo jediné volné místo, šla jsem zpátky, obešla jsem policistu, jenž se snažil uklidnit dva opilé mladíky s fábory na klopách, kteří vyřvávali nesrozumitelnou hatmatilkou, z níž vynikalo jediné slovo: vlast. Kdybych našla slova pro to skutečné stětnutí, tak bych našla východisko, myslela jsem si, ale chybělo právě to prvé slovo, to odraziště. První musí začít nájezdem, je to žárlivec, a žárlivec musí vybuchnout. Ale jak? A na koho vlastně? Všechny předpokládané výbuchy by se obracely spíš na mne. Co ví o tom neznámém? Napadají žárlivci ty druhé? Ale možná, že by spíš měl začít Druhý. A začal by asi žertem, snažil by se všechno zbagatelizovat a to by Prvního vydráždilo. Nebo spíš mě? Spíš mě — a rozhovor by byl zase v písku, aniž vůbec začal. Vlastně bych měla začít já, já jsem to zavinila, já jsem objekt. Ale: Mluvte přece něco — ne, to bych neřekla. Je to nemožné, nikdy nenajdu první slovo. Snad ještě gesto, ano, gesto. A u toho zůstalo.

Vidí halu a fresky a schody ve stylu nádražního realismu. Necítí nic. Vidí děvče a vojáka, děvče má ruce ve vojákových rukávech. Slyší dívčí vzdech, slyší, jak voják říká: Choď si s kým chceš, z kopýtka si vyhazuj, nic ti zakazovat nebudu, ale děcko si nesmíš nechat udělat, to ne. Vidí čmouhy na zdech a praskliny na dívčích rtech. Slyší smích: Prosim tě, zkazím si figuru. Vidí hru. Oči se zvedají kamsi nahoru, kde krojovaný rolník napřahuje chléb a sůl vstříc — čemu? Slyší mezi smíchem: Jen se nesměj, vím, co říkám. Všecko může bejt, ale jen žádný děcko, to si pamatuj. Slyší bubnování shora, a pak vojákově naléhání a konečně dívčí: Pamatuju. Vidí objetí. Vidí, jak po sobě šplhají, vidí nedočkavost rukou pod pláštěm. Necítí nic. A nic není horší než tahle neutralita, ani vůně, ani pach, prostě existence. Dřevo voní, vždycky voní, nátěr čpí, kámen je cítit, i kov má svůj závan — a to vše má povrch, lze po něm přejíždět, až do špiček prstů pronikne důvěrnost hmoty. Ale teď necítí nic. Vidí starší paní a mladšího cizince, vidí, jak paní rozkládá rukama, hmatá po slovech, ždímá je. Slyší opakované: Wieviel kostet, wieviel kostet? A mužovu rozpačitost: Wie bitte, wie bitte? Vidí starší paní, jak nadzvedá sukni a ukazuje punčochy: Das, das. Slyší cizince: Ach so, Strümpfe. Ja, je nachdem, je nach der Qualität... Slyší amplion, jak nesrozumitelně vyvolává, slyší hukot vlaku a úryvky. Bulharština, slovenština, maďarština, románština. Necítí nic. Vidí cizince, jak usilovně hledá jiné téma, vidí jeho ruku ukazující na fresku, kde se voják, samopal po boku, objímá s krojovanou dívkou. Slyší: Was soll das bedeuten? Slyší paní: Družba, družba! Slyší cizince: Wie bitte, wie bitte? Vidí pa-

ní, jak naznačuje objímání, slyší odkudsi z hloučku: Freundschaft. A pak smích. Vidí černocho a slyší, jak se ptá: L'amour? Slyší sirénu, opět sirénu sanitky, a vidí, jak se mihla kolem vchodu na nádraží. Slyší paní: Ja, ja, viele. Vidí, jak počítá na prstech. Slyší vzdech. A černocho, jak se ptá: L'amour collectif? Slyší, jak se kdosi polohlasem chechtá: Bref, bref! Slyší cizince, jak se ptá: Liebe? Necítí nic. Vidí cizince, jak ukazuje na vojáka a na děvče vedle nich a potom na fresce. Slyší kohosi, jak se ptá: To má bejt brigáda? Vidí vojáka, jak se neochotně otáčí. Slyší ho: Družba, družba. Vidí, jak rozkládá rukama, vidí gesto na děvče: Ona — venkov! Gesto na vlastní prsa: Já — armáda! Gesto na oba dva: Družba! Slyší chechtot. A cizinec: Ich verstehe, Jugend, Liebe, Kinder. Slyší vojáka: Ja, ja. Slyší paní: Ja, ja. Slyší černocho: Ja, ja. Vidí úšklebky, oči v sloup, jazyk, jenž olizuje rty, mrkání jedním okem. Slyší černocho, jak vážně káže: Les enfants pour la paix, contre la guerre... Slyší paní, jak se naklání k cizinci: Ja, ja, wieviel kostet. Slyší hukot vlaku, jenž všechno přehluší, znásoben hatmatilkou amplionu. Necítí nic.

Prvního jsem nespatriła, nebyl ve vestibulu, nebyl v čekárně, nebyl v restauraci, nebyl na nástupišti, jednu chvíli jsem ho viděla v kdejakém muži, jehož zátylek se mihl v davu, přiblížila jsem se, muž se natočil, načrtl se neznámý profil, nebyl to on, zase jsem poodstoupila a objevil se v náznaku v druhém muži schovaném za novinami, přistoupila jsem už už se slovem na jazyku, nebyl to on, a tak a tak dál, banální omyly, ale to trvalo jen chvíli, pak zase nebyl nikde, v nikom. Cizota prosákla vším, všemi, sychravá, pokoutní, našedlá, bez kontur.

Sama. Opět sama.
Noc, dno noci.

Probudila jsem se uprostřed tmy nelidskou, děsivou, dravou úzkostí. Viděla jsem své umírání, svou smrt, prostor nebytí. Bylo to poprvé. Kdysi se mi už zdálo o smrti, ale bylo to lehké a hebké a daleké, najednou však jsem cítila blízkost toho všeho — všeho! — a nemohla jsem se toho pocitu zbavit, ačkoliv jsem zatínala pěsti a snažila se myslet na něco jiného. Myslilo to ve mně dál, po svém. Se vši surovostí toho svého. Zalil mě pot. Něco konkrétního, musím myslet na něco drobného konkrétního, říkala jsem si, umiňovala jsem si. Na zážitek. S ním. S kým? Nerozeznávala jsem. V téže chvíli

- OBA *Chvěješ se? Je ti zima?*
 JÁ *Nic, to nic.*
 OBA *Jsi rozpálená. Měřila ses?*
 JÁ *Měřila. Nic to není.*
 OBA *Podej mi ruku. Tak. A opři se čelem.*
 JÁ *Nepečujte, nepečuj. Nic to není. Nejsem malá ani nemocná.*
 OBA *Nebo ti přiložím na spánek sklenku s vodou nebo vezmu noviny a budu tě ovívat nebo — všechno, co chceš.*
 JÁ *Nic nechci. Viděla jsem konec.*
 OBA *Není konce.*
 JÁ *Útěcha? Nebo doražení raněného?*
 OBA *Krev nevidíme. To jenom crčí déšť.*
 JÁ *Úhybné pohyby? Věčně táž hra?*
 OBA *Ano. Tvá hra.*

Ale v téže chvíli jsem už opravdu rozrazila tu tíhu a šla po důvěrně známé rovině her a hříček. I když chůze ztlačila, i když tíha ještě naléhala.

Vidí, jak ve všech trafikách a stáncích sedí babky v šátcích, na nádraží se motají zase babky v šátcích a mezi nimi vrávorají chlapi s demižony a stále a stále ještě odvedenci s fábory na klopách, objímají se, vyřívají zpěv, vyzpívávají řev. Spleť drátů a mezi nimi vrány. Ráno, čtvrteční ráno, kyselost čpí od úst kolemjdoucích, z pomočených schodů, z pozvracených prahů. Vidí, jak skvrny na zdech se nezadržitelně šíří. Vidí samu sebe znovu na nádraží, jak studuje odjezdy vlaků, vidí, jak kolem učitel-

ky provázené manželem se pomalu houfují žačky, děvčata kolem patnácti, vidí, jak se za zády pomlouvají, slyší hvizdy, vidí, jak učitelka se loučí s manželem a odvádí svůj houfec k vlaku, ale vidí i, že zanechala jednu žákyni před vchodem na peron, aby zachycovala opozdilé. Slyší znovu a znovu hvizdy, vidí, jak hlídka odbíhá, vidí, že třetí den už začíná v pachu loučení, odjíždění, svištění, míhání. Cítí marnost nad tolikrát vynaloženým důvtipem, aby se ti dva setkali. Rafinovanost jednoho, spíš Druhého, nebo síla náhody tomu vždy zabránily. Vidí Prvního, jak rychle vychází točitými dveřmi kavárny, kam pozvala oba a kde už sedí s Druhým. Vidí Prvního, jak venku o překot skáče do električky. Slyší vrchního, jak ji volá k telefonu, když jednou seděla s Prvním a byla domluvena, že přijde i Druhý. Ale Druhý se nakonec omluvil — naprosté nepředvídanosti prý, absolutní neodložitelnosti. Slyší jednoho i druhého, jak se vymlouvají. Nebo jak prostě nemohou. Oba vždy najisto kazí to, co ona promyšleně připravila. Vždy naprázdno.

Pak jsem se už vzdala, dost konstrukcí. Když náhoda pracuje proti mně s takovou úporností, nebudu jí čelit, nechám jí volné pole. A náhoda nás tři třeba pak konečně srazí do kupy. Hra na náhodu. HNN. Ale dnes, večera, v úterý? Co to dělám? Proč lítám jak blázen po nádražích, po letištích? Jak holčička, která poprvé ztratila hlavu. Hlavu? Nevím, ztráta tu obchází. To už není hra, ale posedlost, zoufalá posedlost, chytání posledních výhonků, nežli se sypký běh proboří a urve. Nesmysl! Je to prostě ten nutný, sebezáchovný zbytek ženského sentimentu. Ale neupokojena tímto úhybným pohybem ztrácím se v davu. V téže chvíli

Druhý vidí před úřadem limuzínu připravené k odjezdu. Slyší šoféra: Den inspekci. A má nutkání všechno nechat a hned odjet. To by bylo nejlepší. Vidí přípravy nižších úředníků, nežli nastoupí ti vyšší a usednou do čalounů aut. Stojí za svým stolem, na němž nic není, před svým oknem, má před sebou doby odjezdů a spojení, má před sebou posluhu, ale nerozhoduje se, odsouvá cedulku, propouští posluhu, vidí jeho zklamání, napůl uraženost, vidí vysunutí spodního rtu, vidí, nevidí. Jde do místnosti, kde nikdo není, odkládá opatrnost, vytáčí Sabinino číslo. Nikdo tam není, dobré znamení. Slyší sám sebe, jak říká Dobré znamení — a je tím zděšen, nikdy se mu dosud nic takového nestalo, ztrácí tedy kontrolu: špatné znamení! Dívá se, opět už u sebe, na hru jeřábů, dnes je to zase hra, tanec, nikoli zmáhání tíhy. Vidí opět tváře, našťástí je nezná, slyší opět slova, cítí, že den se rozběhl, a cítí, že i on sám už je opět ve svém rytmu, cítí to — dnes poprvé — jakoby s nelibostí, s pocitem, že tím uniká od toho hlavního, ale to už ani necítí, to snad jenom slyší jako ševelení jediného orvaného lístku mezi mnoha velikými, neorvanými. Zatímco

První konstatuje údiv na tváři jednoho z vedoucích a přistupuje blíž a vysvětluje, proč dosud neodjel. Přece jen se nevyhne lékaři. Však tady v nemocnici to napsali, doporučili. Nalézá ihned v kapse lístek, vidí brýle vedoucího, vidí, že jsou nové a že mu pohrávání s nimi dosud nezevšednělo. Slyší slova bez významu. Ale zřejmě slova souhlasu, vidí pokyvování a sám sebe v čekárně a pak zase před lidmi v bílém. Ne. Vychází, ale jde bez cíle. Necítí povinnost, ví, že může kdykoli odjet a kdykoli zůstat, ví, že by mohl stonat, že nic neztrácí, když nikam nejde. Předvěčejší mdloby byly koneckonců na prospěch. V téže chvíli

zase putuji městem za smyšlenými a především už vyřízenými povinnostmi. Vyhýbám se nádražím a hlavním třídám, jdu uličkami, kde hokynářství páchnou po mrkvi, cibuli a česneku, kde stolařství voní všemi odstíny dřeva. V průjezdě celý kompletní pokoj, průvan roznáší pach politiky a klišu, náhle stojí přede mnou

PRVNÍ *Nikam jsem nejel, nikam neodjedu.*
 JÁ *Už jsi odjel.*
 PRVNÍ *Nerozumím.*

Vidí dlaždice, osm dlaždic na sobě, ale přece našikměle, co nevidět se zřítí, slyší údery, po nichž cítí mravenčení. Ale to nic není. V podkladu chodníku klečí na písku dlaždič, kolena v pytlovině a buší.

JÁ *Lež a lež.*
 PRVNÍ *Kus pravdy a kousičky fantazie.*
 JÁ *Kašlu na fantazii, to je tvoje vycpávkové slovo.*
 PRVNÍ *A já dodnes myslel, že tvoje zaklínadlo.*

Obrovitost v jeho zraku i sluchu neustává, osmkrát osm, šestnáctkrát šestnáct, možná, že už to je blud. Opět obraz lávy, která teče, obraz jinošství. Co teklo, tuhne. Na ostrovech, které tak vznikly

PRVNÍ *Nevím, co to je ve mně. Bolest i rozkoš, spokojenost i zloba, hněv i — —*
 JÁ *Neláska.*
 PRVNÍ *Ne.*

JÁ *Mluvíme hrozně. A přitom — nikdy za celá ta léta jsme se takhle nepotkali, nikdy náhoda takhle nezafungovala.*
 PRVNÍ *Máme se tedy potkávat. Vzdávám se. Chtěl jsem tu náhodu zamluvit, odpust'.*

Vidí, oba teď vidí, poprvé oba vidí dlaždiče a jeho soustředění, jdou k hromadě dlaždic a narovnávací ji, dlaždič vzhledne a pokývne a buší dál, oba znovu — a spolu — vidí celé zařízení pokoje v průjezdě, ženu v šátku, jak leští boky a vnitřek skříní, samý mahagon, slyší nad sebou drnění vrtulníku, oba naráz zvedají hlavu, cítí poklid.

PRVNÍ *Vlastně jdu k doktorovi.*
 JÁ *Vlastně nejdu nikam.*
 PRVNÍ *Vlastně jsme za školou.*
 JÁ *Svátek plus neděle.*
 PRVNÍ *Ale vrátit se ještě musím.*
 JÁ *Já taky.*

Vrátila jsem se ale až k polednímu. Byl čtvrtek a to už je nachylování, cíl soboty je v dohledu, nic už se nehodí začínat, ale šéfové v ten den volají na kobereček, aby utužili rozklížující se disciplínu. V podniku byl vzkaz, abych volala Druhého. Co se děje? To se ještě nestalo za celá ta léta. Muž ostražitosti ztratil všechny zábrany. Už je mu všechno jedno, už spálil mosty? Volala jsem tedy. Mluvil velmi stručně, jistě nebyl sám, ale nekamufloval dnes těmi svými kontraktacemi a podobnou strašidelnou hantýrkou. Chtěl mě co nejdřív vidět. Jako vždycky, tam co vždycky. Ale hned to nešlo. Nenaléhal, jen opakoval: Co nejdřív. Shodli jsme se, že za dvě hodiny.

Druhý pokračuje tam, kde přestal. Jen ten, kdo ho dobře zná, by poznal, že tón je o zdání ostřejší než obvykle. Ale tvář před ním je tu poprvé a je v roli žadatele, tedy s pokleslou pozorností, soustředěna jen na svůj cíl. No dobrá. V téže chvíli

První neví, co by měl vlastně dělat. Naslouchá bzukotu ze skladu vlevo a rachotu počítaček z místnosti napravo, vidí se ve skle dveří a jde mu to na nervy. Ještě se vidí, jak posouvá stůl, jak posouvá židli a ztrácí se, přivléká hromadu kontrolních lístků a pouští se — z pilnosti, zhola zbytečně — do

té nejdouhovější a nejnudnější práce ze všech svých prací. Do té, jež nejdokonalěji otupuje. Za dvě hodiny Sabina

vidí lidi, jak zmateně přebíhají křížovátku, jak do sebe vrážejí, cukají se, nevrle se ohlížejí, přípraveni spustit nadávky. Slyší fortissimo aut, cítí pach výfuků a nečekaně odkudsi banány a psí exkrementy. Druhého nevidí, jistě zas někde uvízl v tom svém koloběhu. Slyší už jeho hlas, žertem vymazávající pocit ponížení, jenž — prý, směje se — kruté doléhá na čekající ženu. Rychle a obratně, ale čistě vše zahazuje. Cítí vůni jeho krému na holení, docela obyčejného krému, ale jedinečnou vůni, snad voní na každé pleti jinak. A když na ni dýchne, nezavane tabák, ale mentolka, mandarinka, je pozorný, někdy ještě polyká poslední sousto. Nevidí ho, neslyší ho, nic necítí mezi tolika lidmi na křížovátce, zas to bude jen míjení a ještě před odjezdem, zas jen několikaminutový dotyk, ucítí jeho loket na žebrech, malíčkem se dotkne boku, odsune všechno, co souvisí s povoláním, i ten spěch, a otevře možnosti. Aby ovšem hned zase zmizel. Možnosti zůstanou? A teď vidí tvář Druhého, ještě daleko v davu, neví, že je pozorován, ale usmívá se, trochu přepracovaně, ale usmívá, dívá se na hodinky, snad ani nevnímá čas, ale podle zákona spěchu se v pravidelných intervalech dívá na hodinky, přidává do kroku, ani to neví, ale jistě přidává, opozdil se, ale usmívá se, spěch sedící mu věčně v týle ho neruší, cítí se v něm doma, v poklidu by se asi nudil, teď ho pohltil dav, ale už je tu opět, tvář je bližší, úsměv z ní nemizí, vráží do lidí, obrací se s úsměvným pardon, nikdo se na něho nezlobí, nikdo mu nenadává, lidé se jistě také usmívají, letmo pohlédne do výkladní skříně, všimne si, že mu odstávají vlasy, rychle si je přihladí, sáhne si na límeček, smítka ješitnosti, navátá zvykem, a už je zde.

JÁ *Na tváři lehký smích?*

DRUHÝ *V srdci pražádný žal.*

JÁ *Kdy jedeš?*

DRUHÝ *Musím jet? Hra na odjezdy? HNO? Její nové rejstříky? Obohacení?*

JÁ *Nejedeš? Neodjíždíš?*

DRUHÝ *Uhádlas. Budu ti i nadále — břemenem, přítěží. Nebo — jak budeš chtít.*

JÁ *Takhle jsi nemluvil.*

DRUHÝ *Mluvim teď. Už jsem byl v duchu pryč. Ale jsem tu — a tedy snad jiný. O ty hodiny, co jsem byl v duchu pryč.*

JÁ *Bože, v duchu pryč, kam se to dostáváme.*

DRUHÝ *Když není čas, žert chce spojit nespojitelné a vzniká —*

JÁ

DRUHÝ

Trapnost.

Spěch, spěch, tím to je. Dovolíš, abych tě políbil? Jen letmo, kamarádsky, nikdo si ničeho nevšimne.

JÁ

DRUHÝ

Proč tak obřadně?

Obřad není špatná věc... Jak jsme se my dva vlastně potkali? Myslím na to od rána...

JÁ

DRUHÝ

Takhle jsi nikdy nemluvil... Známe se prostě.

JÁ

DRUHÝ

Už jsem to přetáhl. Tak zítra, zítra...

Ani jsem neměla co dovolovat.

Zítra.

Slyší v dálce zvonění. Tak buší kladívka na přejezdech, drát zatáhne odkudsi z nekonečna, spustí se závora, vlak dosud nevidět, je jen slyšet jeho funění, bude funět dlouho, je to trať, která stoupá a vine se. Slyší zvonění, dýchavičnost vlaku, nevidí nic než závory, zvolna klesají, dlouho nic, země nikoho, konečně je vlak zde, pach vlaku, zvuk vlaku, pomalu, rozvážně přehrává kolem a závora je pak ještě dlouho spuštěná, asi zapomněli, kladívko klepe už u třetího nebo čtvrtého přejezdu a vlak supí dál. V těžce chvíli

První si představuje Druhého jako poskoka mocných mužů, jako toho, kdo za nimi postává při projevech a v určité chvíli diskretně zvedá ruku, aby skupinka placených v sále či v amfiteatru začala skandovaně tleskat, aby všichni povstali, aby vysoko zvedali ruce a tleskali, jako když se tělocvičí, jako velicí činelisté. Představuje si Druhého, vidí ho, jak je důležitě směšný, směšně důležitý. Ale rychle smazává tu představu a vidí ho jako železničáře, který nesmí zmeškat ani maličkost, který vládne u svých páček, u svého telegrafu nad tisíci životy denně, vidí ho, jak usíná nad svými povinnostmi, jak zanedbává nezanedbatelné a jak se řítí... Ne, rychle a znechuceně smazává tuto představu a vidí sebe tehdy za války, když najednou stál v Sabinině dívčí světlici, v tom bédném podnájmu, kde to vonělo. Slyší dupot kroků, zesilují se a pak se zázrakem ztrácejí. Cítí mokro v botech, jako tehdy na manévrech, a nakyslost předsálí, když Sabinu potkal po tolika letech, mezi řečněním a kouřem. Vidí sám sebe, jak je celý den zalehlý v trávě, vidí svět trav, čas neutíká, v těžce chvíli

Sabina vchází opět do podniku, tváří se jako ten, kdo má převahu, jedině tak jí to všechno projde.

S gestem samozřejmosti jsem přivolala jednoho z nižších vedoucích a zapředla se s ním do rozhovoru o smyšlených obtížích, žádala jsem ho o radu, s uspokojením jsem ihned postřehla, jak je polichocen, jak ani na vteřinu nezapochoval o pravosti toho, co mu předkládám. Mluvím, a když nakusují větu, nevím, jak ji dokončím, ale věta mi vždy správně doběhne k cíli, naplní se nakonec myšlenkou, o níž jsem na začátku neměla tušení a jež mě překvapuje možná víc než naslouchajícího. Usedli jsme dokonce za stoleček pro návštěvy a ani nemusím předstírat zaujetí. Rozhovor se přes pomysly dostává opět do skutečných mezí, nepostřehnutelně pro mne a tím spíš pro toho, s kým mluvím. Konec je tak věčný a střízlivý a zaokrouhluje tak dokonale fiktivní jádro, že mě to až leká, ale jen na vteřinu. V téže chvíli

Druhý vidí těsně před očima čočky vyššího představeného, slyší, vlastně neslyší rčení bez určitosti a bez obsahu, zbystří pozornost při zmínce o telefonování, ale hned pozná, že představený nic neví, že jen předstírá. Přijímá tuto hru a šikovně se snaží zahrnout beztak už otřepenou nit hovoru. Nedaří se mu to, vidí sám sebe, že poněkud znejistěl a příliš zjevně třeští očima, ale vzápětí i vidí, že překonal tuto krizi a že nemá proč pociťovat závan strachu. Leda závan hnusu, ale i tuto představu rychle zaplašuje. Vidí, že představený už vyčerpává svou slovní zásobu rčení, že se beznadějně opakuje, a to je chvíle k vyvrcholení. Slyší sám sebe, jak pronáší úsloví, která nenávidí, jak je kupí na sebe, přes sebe, jak dovoluje, aby se vazby navzájem prostupovaly ve slepenec, jehož význam je jediný: absolutní souhlas se vším, co představený řekl, i s tím, co měl jen na mysli. Vidí sám sebe, svou tvář, po odchodu představeného, tvář, která přece jen není s to zakrýt záblesky vítězoslávy, zatímco

jsem, nevím proč, plakala. Byla jsem sama, mohla jsem si to dovolit. Ještě se mi to nestalo, ani za největšího vypětí. Jak to, že právě v tyto dny, kdy vlastně na podnik rafinovaně kašlu? Ptala jsem se, ale samozřejmě jsem znala odpověď. Líp však bylo v sebeklamu nezodpovězené otázky a podařilo se mi v něm zůstat, utkvět v něm a nehýbat se. Slzy ostatně rychle vyschly, nebyl to vlastně pláč, bylo to jen zaslzení, jak když komár vlétne do oka. Nebo křemínek rychle vyplavitelný. Sabino, Sabino, říkal vždycky, vyčtené jméno, vysněné expresy a takhle. Je prý mi nade všecko ta scéna, kdy se dva osudy míjejí za skly protijedoucích vlaků, ale o dvou osudech přece není řeč, jsou tu tři osudy a tím je možnost míjení vyloučena, neboť dvě rovnoběžné přímky, jak nás učili, se sice protínají, ale až v nekonečnu, kdežto tři nerovnoběžné utvoří vždycky trojúhelník. Je to tak? Zalekla jsem se, když jsem dorazila až sem, odstrašovala mě uzavřenost tohoto pojmu. Ať jsou úhly jakékoli, jejich součet konečkonců... Trojhranná klec. Br. To snad by bylo lepší to střetnutí v nekonečnu. Ale — nebyla

jsem nikdy valný matematik a toto vědomí mi pomohlo odsunout chlad a vtíravost kategorií a pouštět se do příběhů. Jak vlastně a kdy vlastně

říká si v téže chvíli i Druhý, jsme se potkali? Marně nutí paměť do poklidu; neposlouchá. Viděl ji jako měsíc na denním nebi. Je, ale nesvíti. Nic neosvětluje. Kolik je to let? Pět šest snad, bylo tam hodně lidí. Vidí hemžení, slyší šum, vidí pohyby mužů, které škrtí límečky, pohyby žen, které nemají na blízku zrcadlo, aby se ujistily dokonalostí a cítily bezpečně. Někde v tom hemžení vidí Sabinu, neslyší nic, cítí, že tu najednou je a že tu hrála svou hru náhoda, aniž pak ukázala karty, aniž vůbec dovolila, aby byla vnímána. Druhý vidí svou tvář, která ztroskotává, vidí, chtěl by vidět, jak jeřáb neprozřetelně pouští své břímě, ale jeřáb pokračuje necitelně ve svém tanci a ztroskotání je úplné. Záchytné body zmizely, zbývá prostor, bezedno. V téže chvíli

jsem znovu o všem zapochovala a opět jsem odešla z podniku. Nikomu jsem tentokrát nic neřekla a nikdo mě také neviděl, když mě budou hledat, tak mě prostě nenajdou, trochu si snad za ty tři dny už zvykli na mou samostatnost a na to, jak jsem zaměstnaná mimo dům. To mě rozveselilo, byť jen na okamžik; přesto jsem v rozmarnějším rozpoložení došla až k úřadu. Stálo před ním jediné auto s šoférem. Náhle mě opustilo sebevědomí. Co tam mám říci? Nestačí přece jen vejít a tvářit se samozřejmě, není to tak dlouho, co jsme se sešli, sotva dvě tři hodiny, jak to odůvodnit, jak to zahrát? Chodila jsem před úřadem sem a tam, ale věděla jsem, že to nemůže mít trvání, šofér na mne z auta hleděl příliš nestoudně. Viděla jsem...

Vidí šoféra, jenž se nudí a chystá se navázat rozhovor. Vidí už, jak nasazuje dvojsmyslnou tvářnost. Vtom vidí, jak po schodišti sestupuje Druhý. I on ji okamžitě uviděl, ale nezměnil vzezření a šel rovnou k autu, rovnou k ní. Dělal, že ji nevidí. Šofér se zaklonil a otevřel zevnitř zadní dvířka.

JÁ

Šla jsem...

DRUHÝ

Až zítra, prosím. Je po úředních hodinách. Zítra, den kontraktací. Promínete mi, spěchám.

Vidí jeho ruku, jak se dotýká klobouku, cítí šoférovo Stálé zdraví, slyší drnění plechu, vidí, jak se Druhý netrpělivě dívá na hodinky, navyklost gesta v navyklosti shonu. Slyší, jak auto už bere zatáčku. Nevidí nic, cítí nekonečnost cesty, necítí nic.

První jí za sklem vidí dříve nežli ona jeho. Leká se. Sahá po telefonu, vytáčí jedno z běžných čísel, během vytáčení rychle vymýšlí záminku, už jí má, už se tam někdo ozývá, naštěstí ten upovídáný, stačí mu hodit udičku, už mu háže otázku a může jen nečinně naslouchat, to jest nenaslouchat, stačí jen sem tam říci: Ano nebo Opravdu? nebo Určitě. První už Sabinu nevidí, nevidí ji vycházet, nevidí ji vycházet, zašilhal do skladu a ještě zahlédl, jak vychází. Je mu to líto, zlobí se na svůj úlek, na svou lest, chtěl by přerušit upovídáného, ale nedaří se mu to. Naslouchá tupě dál, vše je promarněno, musí to snést. Ale možná, že je to tak lepší. Opět se vidí ve skle dveří, slyší svá slůvka, den dávno skončil. V téže chvíli

jsem seděla v trolejbusu, který jel přesně opačným směrem nežli byl můj, a hrála jsem hru na Kdyby. HNK. Kdybych bývala byla pohotovější, mohla jsem si sednout do auta za Druhým a trochu ho vykolejit. Kdybych byla sebrala víc odvahy, mohla jsem vejít za Prvním, přerušit ho v nesmyslném telefonování, zarazit proud zbytečných obrátů. Kdybych je oba byla aspoň jednou dostala dohromady, kdyby se mi to bylo podařilo! Nebo kdybych je byla svedla dohromady samotné, beze mne. Kdyby býval byl ve městě vždycky ten, s kým jsem právě chtěla být... Ale vždycky tu byl ten opačný, ten pravý někde jezdil. A tak jsem vzala za vděk tím, který tu právě byl. Ale možná že je to jen omluva, možná že jsem jen nevěděla, co bych měla chtít, chtěla mít. Teď tu jsou oba, oba jsou v tomto městě, ke kterému jsem připoutána, ale je pozdě na další konstrukce. Rozhodnout se! Kdybych se byla rozhodla pro Prvního (dávno už naléhal), určitě by byl pořád pryč. A s Druhým by to nebylo lepší. Protože oba jsou uprostřed. Dost podřízených sice, ale neméně představených. Mnoho kmánů, mnoho pánů. Kdyby byli úplně dole nebo úplně nahore... (Ale kdo je ÚPLNĚ?). Pořád jsem se vracela k velikému KDYBY jejich setkání:

PRVNÍ	<i>Známe se se Sabinou od války, spoustu let!</i>
DRUHÝ	<i>Od kolébky tedy. My se známe také spoustu let, nekonečně dlouho. Tak dlouho, že už ani nevíme odkdy.</i>
JÁ	<i>Ale v tom to snad nevězí...</i>
PRVNÍ	<i>V čem tedy?</i>
DRUHÝ	<i>Má vlastně co vězet? Vězet: vězeňský termín...</i>
PRVNÍ	<i>Podivné představy.</i>
JÁ	— — —

Dialogy se rychle vsakovaly, nenalezly si řečiště. Písek. Vlastně jsem si nikdy nepoložila otázku, PROČ pořád odjíždějí. Tu otázku jako by někdo automaticky předem vyloučil. Ani První ani Druhý se jí vůbec nikdy nezabýval. A už dávno také nemluví o tom, KAM odjíždějí. Věděli vždycky dost přesně KDY. Ale i toto KDY se v posledních dnech už dokonale rozsypalo. Nedefinitivnost odjezdů byla čímsi narušena. Druhý zůstává, zatím zůstává, ale nevěděl to s jistotou ještě ani dnes ráno. První to už ví, ale ani jemu nebylo dáno příliš mnoho jistoty. Kdyby se potkali, možná že by se dohadovali právě o tom a mne nechali být... Možná že by se byli dohodli.

DRUHÝ	<i>Dřív byly cesty s určitým cílem a posláním. Dnes jsou prostě cesty.</i>
PRVNÍ	<i>Poslání se musí rozpoznat.</i>
DRUHÝ	<i>Správně. SE. Jenomže to nejsem já. A to nejste ani vy.</i>
JÁ	<i>Proč vám to nikdo neřekne?</i>
DRUHÝ	<i>Otázka spíše zní: Kdo?</i>
PRVNÍ	<i>Smysl je v činnosti.</i>
JÁ	<i>A já?</i>

Vše se zase vsáкло. A vše odbíhalo, vše se rozbíhalo. Nebyli by se dohodli. A svou vztahovačnou otázkou jsem to jen ještě zhoršila. Trolejbus dojel na konečnou. Zaplatila jsem nový lístek a zase jsem si sedla. Průvodčí to přijal jako samozřejmost, lhostejně zhlédl, opilce by byl vyhodil. Pak vystoupil a zůstala jsem v trolejbusu sama.

Vidí děti, jak se úprkem ženou ze školy, přeskakují zábradlí, mlátí se kabelami a knihami, slyší jejich ječení, vidí zbrusu nový traktor, za ním druhý, třetí, desátý. Vidí školáky, jak se snaží vyskočit na traktory a kousek se svézt, vidí, že řidiči zvolnili, slyší od školy burácení, patrně napominání, cítí stesk, je v trolejbusu pořád sama. Vidí Druhého, jak na druhém konci města vystupuje z auta a kráčí k některé z těch novostaveb, k některému z těch ústavů, v nichž se děje něco nedefinovatelného, vidí ho, jak se naklání ke kukani vrátného a jak běží ke zdviži, neslyší nic, necítí nic. Vidí Prvního v labyrintu regálů až kdesi u stropu. Nic neslyší, cítí pach gumy, vůni kosmetiky, zdání plísně. Snaží se vidět Druhého, jak mluví s Prvním v lese regálů, v tom pachu, v té vůni. Nedaří se. Snaží se vidět Prvního, jak mluví s Druhým v jednom z těch ústavů, na mramoru mezi kukaní vrátného a zdviží, bez pachu, bez vůně. Ztroskotává. Dialog se vsákl, aniž začal.

/200/

Konečně se řidič vrátil a rozjel. Zůstala jsem sama. Teprve na další zastávce přistoupil student a hned otevřel učebnici. Na třetí zastávce zaplnily trolejbus posluchačky zdravotní školy. Bílé pláště jim vykukovaly zpod kabátů, některé je nesly pečlivě složené na ruce. Ještě jednou jsem se pokusila sejít se ve třech. Musila jsem být agresivní, nic jiného mi nezbylo.

JÁ *Rozhodněte to. Za mne. O mně.*
PRVNÍ *To je nesmyslné, nemožné.*
DRUHÝ *Dokonce bych řekl: Nelidské.*
JÁ *Je to prosba.*
PRVNÍ *Podivná, ta nejpodivnější, jakou jsi kdy měla.*
JÁ *Já jsem kdy prosila?*
DRUHÝ *Vypadá to jako koupě. Licitace. Nemohu.*
JÁ *Dlouho jsem o tom přemýšlela, nežli jsem se rozhodla, že rozhodnout můžete jedině vy. Nechám vás tu samotné a vrátím se ve stanovenou dobu.*
PRVNÍ *Nic by se nezměnilo.*
DRUHÝ *Nic.*

Jako by se nakonec přece jen byli dohodli. Naštěstí jsem mohla vystoupit a přerušit to, co stejně opět uteklo, byť výjimečně nikoli do písku.

Cítí dotyk Prvního, jeho nesmělost a rozrušení. Když tehdy vyšli z předsálí a nechali řečníka řečníkem. Cítí jeho dotyk, jenž neuměle předstírá náhodnost. Udělali tečku za zvykem. Cítí jeho objetí, mnohem později, když nic už nebylo nazapřeno, vidí židli se svým prádlem, cítí vůni a nesnaží se ji určovat; je prostě jeho. Slyší jeho dech a své úpění, slyší nesmyslná slůvka — jeho, její? Vidí lůžko se shrnutým prostěradlem. Slyší:

PRVNÍ *Musím už jít.*
JÁ *Dávno nejsme děti a pořád jen ukrádáme čas.*
PRVNÍ *Nebud' smutná. Kdekdo se spokojuje s málem, proč by to s námi mělo být jiné?*
JÁ *Pravdy? Ty jsi smutný, já ne.*

Už tehdy se dialogy vsakovaly, už tehdy.

/201/

Cítí dotyk Druhého. Je v něm rutina, ale bez nepříjemnosti. Všecko šlo mnohem rychleji než s Prvním. Nic se nepředstíralo. Žádné temno, žádná neurčitost, žádný mezičas. Byl to prostě flirt, a teprve pak přišlo něco víc. Něco? Cítí jeho objetí, jeho vůni. Slyší své úpění, svá nesmyslná slůvka. Nevidí nic. Neslyší nic. Cítí dech. Teprve mnohem později slyší:

DRUHÝ *Stále mi unikáš. Nic o tobě nevím.*
JÁ *Mám to po tobě opakovat? Možná větším právem.*
DRUHÝ *Jsmo mimo jakékoli právo.*
JÁ *A proto tedy...*
DRUHÝ *Ne, nic z toho neplyne. Je to jen pocit, řekl jsem to jen tak.*

Už tehdy se slova takhle vsakovala. Ale přece jen po nich něco zbylo. Zrnka písku v kapse. Nechtělo se mi je vysypávat. Někdy jsem je zvažovala mezi palcem a ukazováčkem, hnětla jsem je, vpichovala jsem si je do špiček prstů. I když jsem vstupovala do podniku (cesta od trolejbusu sem minula bez vidění a bez slyšení), kde na mne všichni hleděli, nevím proč, obdivně. Hned dole poslíček, ale to byl chlapec a kdo ví, co se mu popletlo v hlavě. Ale i v prvním patře starý účetní, ale to byl stařec a chtěl slyšet vlídné ženské slůvko. Měl je mít. Ale i ještě výš vysoký představený, i ten nižší, samá medová slova. Pochopila jsem z nadnesených útržků, že mě za mé nepřítomnosti, za mé zdánlivé práce, dokonce i někam navrhli, někam, kde účast byla ctí, ne-li přímo povýšením; byli šťastni za mne a já jsem vyhrkla: Kdy tam odjedu? Vlakem? Usmívali se shovívavě, jako by chápali, že přemíra přiznání, již se mi dostalo, omlouvá mé veliké zmatení, a řekli laskavě: Jede tam ovšem tramvaj, je to přece kousíček odtud. Věděla jsem, že nesmím pokazit hru, a skutečně se mi podařilo nedat najevo zklamání. Kolegové pak mluvili o vyznamenání a zaslechla jsem dokonce jedno ženské: Gratuluji. Stále jsem příliš nechápala k čemu, chytil mě i pocit, že mi snad hodili na hřbet něco pochybného a chtějí mi tu nepříjemnost osladit řečmi, ale snad to tak nebylo, projevy byly příliš spontánní a bez náznaků zlomyslnosti. Úspěšný den, řekl druhý účetní, a já jsem cítila: nic, Nic, NIC. Ale udržela jsem na tváři úsměv až do konce a neplakala jsem, když jsem pak na chvíli osaměla. V téže chvíli

První vidí na stropě skvrnu, jak roste z tmy. Roste, smrštuje se, žije, je. Sedí ve svém penzionu jako už léta, žádní lidé, žádný nával a jenom zbytek naděje. Neodhodlává se k ničemu, nečeká na nic kromě jistoty časových bodů a utrácí čas mezi nimi svědomitostmi, jimž se dřív — doma, ještě doma — nikdy neoddával, utrácí čas rozvrhem programu, rozvrhem, který stejně bude na nic, sotva vstoupí

první nečekáný, to jest první bod, a první nečekáný vstoupí jistě jako první. Několikrát si čistí zuby, několikrát jde na záchod, několikrát se myje a několikrát se češe a dívá do krku, a vůbec do zrcadla, a vidí váčky pod očima a nespokojenost roste, smršťuje se, žije, je. V téže chvíli

Druhý vidí ňadra dívek. Ve spěchu. Jejich hupkání. A opět vidí jeřáby s nákladem, trhnutí a zase vznos, vidí listí, jež předčasně žlutne a rudne do zármutku. Cítí, že zmeškal roční dobu. Slyší svištění aut, pravidelnost brzd, zvony, sny, slyší smích, sténání, řev, zlobu. Vidí jeřáby smutku. Slyší kladiva smutku. Prospat zbývající hodiny! V téže chvíli První

vidí ulici, cítí břímě. Vidí taxi, cítí úlevu. Cítí rozhodnutí, cítí, že už je mimo. Slyší bouchnutí dvířky, vidí sám sebe na sedadle, slyší taxikářovo reptání vzrůstající do hněvu; na objížděky, na silnice, na neudržitelnost s dopravou, na to, že jsme zmeškali dvacet let. Slyší sám sebe, jak chvílemi, když se taxikář vyčkávavě odmlčí, prokládá jeho řeč máloslabičným souhlasem: No jo, Taktak, Co s tím?, Jistěže, Ovšem, Co nevidět. Vidí ornamenty na nádraží, cítí funění vlaků, kouř, jenž se sráží. Zatímco Druhý

vidí už jen tanec jeřábů, tanec stínů, tanec bez hranic, nečeká na škubnutí, cítí, že nepřijde. Slyší štěbetání dívek, řeči o chlapcích, výbuchy nad jejich nešikovností při tanci, smích. Vidí telefonní budku, necítí nic. Slyší odněkud z vyšších pater zvonění, necítí nic. Vidí sám sebe, jak stojí u přechodu a čeká na zelenou, slyší vedle sebe vnucující se hlas: Není člověku dobře? Jedu si, kam chci. Nikdo mě nekomanduje, žádnou stojku. Vidí tvář muže, napůl slepce, napůl imbecila, s pahýly zubů a se strništěm, vidí výraz vyčkávání. Slyší sám sebe, jak říká Taktak, vidí muže, jak ihned pokračuje: No vidíte, každý to musí uznat. Vidí nebe bez hvězd, vidí oranžovou, vchází do vozovky. Cítí se daleko.

Násilím jsem se přinutila, abych tam nebyla moc brzo. Stejně tam nakonec nebude, říkala jsem si, je to nová hra a musí být započata důkladně, důsledně. Byl tam, a dokonce neobvykle nervózní.

PRVNÍ *Už jsem myslel, že se mineme.*
 JÁ *Viděla jsem samé dvojice, zakoukala jsem se trochu.*
 PRVNÍ *„Nic není ztraceno...“*
 JÁ *Já vím: „Vysoko nad ruinami času zbývá...“*
 PRVNÍ *Co? V našem obvyklém textu...*
 JÁ *Neříkáme jej do konce. Je večer, nehodí se říkat ranní text.*

Tuhle hru, tuhle polozapomenutou hříčku dalekých let, jsme dnes tedy nedohráli. Konec her. Dialogy se vsakovaly stále rychleji. Narážky padly, ale sama jsem to pak nedořekla až k naději. Jako bych se bála, abych něco nezakřikla. V tom soukolí větiček, na něž jsme byli kdysi zvyklí, cosi vynechalo. Ale cítila jsem to vybočení ze zvyklosti skoro jako malou radost. Minuty rychleji poskočily a to bylo dobré.

PRVNÍ *Odejdi před odjezdem.*
 JÁ *Proč?*
 PRVNÍ *Stát na nástupišti, mávat, vzdalovat se — to jsou skličující výhledy. Nejlíp je sednout si hned do kupé, zamuchlat se do kabátu a zkusit spát.*
 JÁ *Zůstanu do konce. Proto jsem přišla. Patří to k odjezdu. To se nedá zrušit.*

Vidí samé muže, jak se valí z nástupiště číslo tři, vlečou zavazadla, jsou uřícení, sotva vystoupili z vlaku. Cítí pach potu a kouře, cítí, jak to na ni přeskakuje. V téže chvíli

První nevidí nic, jenom slyší: stroj, který funí, sykoty, klapání, skřípání, tukání, bušení a tlukot. Má strach, aby se neopakovaly mdloby. Cítí náznak vůně.

PRVNÍ *Kam půjdeš z nádraží?*
 JÁ *Máš šedivé kruhy pod očima, měl bys víc spát.*
 PRVNÍ *Rozumím.*
 JÁ *Ničemu nerozumíš.*
 PRVNÍ *Budiž. Sám si to říkám. Už od rána.*

Dialog se definitivně vsákl; tak rychle, že ani nestačil nabrat náznak tvaru. Sabino, jako by říkal, když už se díval z okna vlaku, mazlíš se s dálkami, a zatím odjíždím já. Nemluvil o návratu, ani slovo o tom neřekl, a Na shledanou znělo jako bezvýznamné rčení. Ano, žádné shledání mu z očí nekouká, přestože se snaží o hrdinský úsměv, přestože je možná dojat, mírně dojat, jistěže, jak jinak, i dojetí se dá navodit, ano, i mně se asi zamžily oči a věděla jsem dobře, že se to končí. A vlak se rozjel a První mával a já jsem mávala a říkala jsem si: Odjíždí, dobrá, odjíždí, na neshledanou, špatné to nebylo, nebude ani teď nejhůř, První odjíždí, je tu Druhý, rozhodnutí jednou musilo padnout, a tedy padlo, bez nich, beze mne, a to už minulo několik vagonů a z Prvního zbyla ruka

/204/

mávající ze setrvačnosti a pak ruka zmizela, protože vlak se zatáčel a u okna předposledního vagonu se objevila tvář

Druhého. Byl to on? Byl, určitě byl, vteřinu jsme na sebe hleděli, vlak už nabíral rychlost, vlak míjel, osudy míjely, byl to Druhý, ano, byl to on, proto se tedy loučil tak obřadně, proto tedy odložil všechnu opatrnost, Proč tak obřadně?, vždyť se zítra, ano, zítra, zítra, ale obřad není špatná věc, nebo jak to říkal, proto tedy ten odjezd, ten útek, teď jsem to věděla, byl to Druhý, a vlak už minul, dva nárazníky se zmenšovaly, až splynuly v tečku a tečka v nic, Nic, NIC.

Vidí chodbičku ve vlaku a krajinu bez kontur, cítí pach vagonů, všech vagonů na světě, všech odjezdů, vidí Druhého, jak se prodírá, slyší ho, jak říká S dovolením, není to hra, cítí krém na holení, vidí, jak Druhý lhostejně drcl do Prvního, když vlak se zakymácel, oba muži na sebe lhostejně pohlédli, lhostejně na sebe pohlédli, cítí vůni neutrální krajiny za městem, pach země nikoho, slyší, jak oba lhostejně procedili Pardon, pardon a

byl to pád, byl to pád

8

RŮZNÉ

1960–1993